

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Hana Bubníková

SPOLEČNOSTI V MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 5. června 2015

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5. června 2015

Hana Bubníková

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí práce, paní prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc., za čas a cenné rady, které mi při zpracování této diplomové práce poskytla. Děkuji také své rodině a přátelům především za jejich trpělivost.

Obsah:

Úvod	1
1 Vymezení základních pojmů	4
1.1 Pojem „společnost“	4
1.1.1 Pojem společnost v českém právu	4
1.1.2 Pojem společnost v právu Evropské unie	6
1.2 Pojem „mezinárodní právo soukromé“	7
2 Osobní statut společnosti.....	8
2.1 Vymezení osobního statusu	8
2.1.1 Odlišení státní příslušnosti a význam uznání společnosti.....	9
2.2 Způsoby určení osobního statusu	10
2.2.1 Inkorporační teorie.....	10
2.2.2 Teorie sídla	13
2.2.3 Kompromisní přístup: teorie překrývání.....	16
2.3 Změna osobního statusu při přeshraničním přemístění sídla	17
3 Právní úprava osobního statusu v České republice.....	18
3.1 Vývoj české úpravy osobního statusu	18
3.2 České pojetí inkorporační teorie	19
3.2.1 Ustanovení § 30 ZMPS.....	19
3.2.2 Vzájemný vztah ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS a § 3024 odst. 2 ObčZ ..	21
3.3 Státní příslušnost společnosti v českém právu.....	22
3.4 Význam skutečného sídla v českém právu	22
3.5 Česká úprava přeshraničního přemístění sídla.....	24
3.5.1 Úprava přeshraničního přemístění sídla v občanském zákoníku – korektiv inkorporačního principu	24
3.5.2 Úprava přeshraničního přemístění sídla v zákoně o přeměnách.....	26
3.5.3 Další možnosti úpravy přeshraničního přemístění sídla	28
4 Společnosti v právu Evropské unie	29
4.1 Svoboda usazování v primárním právu EU	30

4.2	Vybraná judikatura SDEU vztahující se k primárnímu právu EU.....	32
4.2.1	Daily Mail	32
4.2.2	Centros	34
4.2.3	Überseering	35
4.2.4	Inspire Art	37
4.2.5	Cartesio	39
4.2.6	VALE.....	41
4.3	Společnosti v sekundárním právu EU.....	42
4.3.1	Nadnárodní korporátní formy	43
4.3.2	Směrnice o přeshraničních fúzích.....	49
4.3.3	Možnosti evropské úpravy přeshraničního přemístění sídla.....	49
5	Možnosti přeshraniční mobility společností mezi EU a třetími státy na příkladu Švýcarské konfederace	52
5.1	Společnosti ve švýcarském právu	52
5.1.1	Pojem společnost ve švýcarském právu.....	52
5.1.2	Určení osobního statutu společnosti	54
5.1.3	Korektiv inkorporačního principu.....	56
5.2	Švýcarská úprava přeshraničního přemístění sídla	56
5.3	Vztah švýcarského práva a práva EU	58
	Závěr	60
	Seznam použitých zkratk	63
	Použitá literatura.....	64
	Abstrakt	76
	Klíčová slova	78

Úvod

Tématem této diplomové práce jsou společnosti a regulace soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem vznikajících v souvislosti s jejich přeshraničním pohybem. V rámci takto vymezeného tématu hraje ústřední roli osobní statut společnosti. Jeho určení je nutným předpokladem pro vymezení postavení společnosti. Problematika různého přístupu států k otázce určování osobního statutu společností představuje komplexní propojení soukromého práva (resp. práva obchodních společností a mezinárodního práva soukromého) a práva Evropské unie.

Cílem práce je analýza možností přeshraniční mobility společností napříč různými jurisdikcemi. Pozornost je věnována především kolizněprávní problematice. Práce se zaměřuje na dvě hlavní kritéria, která se prosadila na evropském území – kritérium inkorporace a kritérium sídla. Jedná se o dva přístupy vedoucí k odlišným důsledkům, které mají vliv na rozhodování společností zvažujících přemístění. S ohledem na možný rozsah práce nejsou blíže zkoumány daňové aspekty spojené s mobilitou společností mezi jurisdikcemi, ačkoliv finanční náročnost je nepochybně také důležitým faktorem.

Pro zpracování práce je využíváno analyticko-deskriptivní a komparativní metody. Pozornost je zaměřena především na analýzu české a evropské právní úpravy vybraných otázek a popis vývoje překonávání rozdílů na úrovni evropského práva. Zároveň je zkoumán vzájemný vztah mezi členským státem EU a třetím státem.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. Po úvodu následuje v první kapitole vymezení problematiky společností v mezinárodním právu soukromém, stručné vymezení pojmu „společnost“ jak v českém, tak evropském kontextu, dále je vymezen pojem „mezinárodní právo soukromé.“

Druhá kapitola pojednává o osobním statutu společnosti. Tento pojem je definován, a to také prostřednictvím odlišení od státní příslušnosti společnosti. Značná pozornost je věnována analýze dvou základních přístupů k určování osobního statutu – inkorporační teorii a teorii sídla a stručně je přiblížena teorie překrývání jako alternativní přístup. Dále je představena problematika přeshraničního přemístění sídla společnosti.

Třetí kapitola je zaměřena na českou úpravu určování osobního statutu. Po stručném popisu vývoje v minulosti je hlavní pozornost věnována českému pojetí inkorporační teorie v zákoně o mezinárodním právu soukromém a v občanském zákoníku, a to včetně vzájemného vztahu těchto dvou úprav. Stručněji je přiblížena úprava určování státní příslušnosti a význam skutečného sídla v českém právu. Dále je rozebrána úprava přeshraniční změny sídla obsažená v občanském zákoníku i v zákoně o přeměnách a je poukázáno na jejich vzájemné rozdíly.

Čtvrtá kapitola je věnována mobilitě společností v evropském kontextu a svobodě usazování upravené SFEU. Značná pozornost je soustředěna na analýzu vybrané judikatury SDEU vztahující se k výkladu svobody usazování. Následuje stručný rozbor úpravy společností v sekundárním evropském právu přispívající k usnadnění mobility. Pojednáno je jednak o nadnárodních korporátních formách a jednak o směrnici o přeshraničních fúzích. Zároveň jsou představeny aktuální návrhy vztahující se k přeshraničnímu pohybu společností.

Pátá kapitola se zabývá možnostmi přeshraniční mobility, na kterou se nevztahují předpisy evropského práva. Jako příklad je zvoleno Švýcarsko, které díky svému unikátnímu postavení v rámci Evropy není vázáno svobodou usazování. Nejdříve je představeno švýcarské právo společností, vymezen pojem společnost a pojednáno o švýcarském přístupu k určování osobního statutu. Pozornost je dále soustředěna na úpravu přeshraniční změny sídla ve švýcarském mezinárodním právu soukromém. Následně je stručně popsán právně-politický vztah mezi Švýcarskem a EU a na příkladu ČR a Německa jsou analyzovány možnosti korporátní mobility mezi jurisdikcemi vycházejícími ze stejného a odlišného přístupu k určování osobního statutu. V této kapitole využiji poznatky, které jsem získala v průběhu studijního pobytu na Universität Zürich ve Švýcarsku v rámci programu Swiss-European mobility programme v akademickém roce 2014-2015.

Společnosti v mezinárodním právu soukromém a související otázka rozdílných přístupů k určování osobního statutu společností jsou témata, která byla českou i zahraniční odbornou literaturou již zpracována. V českém kontextu považuji za stěžejní zejména práci Moniky Pauknerové, z jejíž monografie *Společnosti v mezinárodním právu soukromém* jsem čerpala teoretická východiska, která dále rozvíjím s ohledem na vývoj a změny právních předpisů. Při analýze platné české úpravy a důsledků rekodifikace českého soukromého práva vycházím kromě příslušných právních předpisů z dostupné komentářové literatury, za obzvlášť přínosnou

považuji publikaci Zdeňka Kučery a Jiřího Gaňa *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. Při rozboru evropské úpravy a jejího aktuální vývoje vycházím především z textu příslušných pramenů práva a dále z české a zahraniční odborné literatury, přičemž zvláštní pozornost jsem věnovala také německy píšícím autorům. Významným zdrojem informací při zpracování švýcarské úpravy pak kromě právních předpisů byl komentář Richarda Gassmanna ke švýcarskému zákonu o mezinárodním právu soukromém *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*.

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Pojem „společnost“

Společnost (company, Gesellschaft) lze vymezit jako umělý útvar, který je právem uznán za právní subjekt a jsou mu přiznávána různá práva a povinnosti. Vzhledem k rozdílům, které panují mezi úpravou společností v rámci právních řádů jednotlivých států, bývají pod pojmem společnost chápány v různých právních systémech různé subjekty. Nauka mezinárodního práva soukromého pod tímto pojmem rozumí dle Pauknerové „veškerá sdružení osob a majetku bez ohledu na jejich právní formu a účel, ať již jde o útvary soukromého nebo veřejného práva“.¹ Z toho vyplývá, že za společnost lze považovat jednak sdružení s právní osobností, byť částečnou, jednak i sdružení bez právní osobnosti.

1.1.1 Pojem společnost v českém právu

Společnost lze obecně charakterizovat jako fiktivní právní útvar s určitými přiznanými právy.² Jelikož české právo jednoznačnou definici společnosti neobsahuje, nezbývá než vyjít z vymezení pojmu právnická osoba či obchodní společnost.

Pojem právnická osoba je nadřazený pojmu společnost. Občanský zákoník vymezuje právnickou osobu dvojím způsobem, a to jednak negativně jako osobu odlišnou od osoby fyzické,³ a jednak pozitivně jako organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Vzhledem k tomu, že právnické osoby jsou zakládány na podkladě různých právních předpisů (soukromoprávních i veřejnoprávních) k naplňování různých účelů, neobsahuje právní úprava obecnou, univerzálně platnou definici právnické osoby.⁴ Odborná literatura tak vymezuje právnické osoby pomocí výčtu pojmových znaků, jež musí splňovat každá právnická osoba. Těmito znaky jsou (i) právní osobnost, (ii)

¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 20.

² Výjimkou z této generalizace jsou spolky upravené v § 2717 ObčZ.

³ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5. Str. 263.

⁴ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5. Str. 264.

způsobilost k právním jednání a deliktní způsobilost, (iii) majetková autonomie, (iv) uspořádání v organizační celek a (v) účel.⁵

Pro úplnost výčtu entit, které jsou českou právní úpravou považovány za právnické osoby lze poznamenat, že občanský zákoník umožňuje také vytvoření svěřenského fondu, který je způsobilý existovat jako soubor majetku bez vlastníka. Ačkoliv současná právní úprava nezahrnuje jednoznačné vymezení právní povahy svěřenského fondu, podle některých názorů lze svěřenský fond považovat za právnickou osobu.⁶

Pojem společnost je uveden v ustanovení § 1 odst. 1 ZOK jako zákonná zkratka pro obchodní společnosti – těmi jsou dle tohoto ustanovení veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Obchodním společností jsou nadřazené obchodní korporace – pojem zahrnující vedle obchodních společností také družstva (českou formu a unijní evropskou družstevní společnost). Ustanovení občanského zákoníku upravující právnické osoby se vzhledem k principu subsidiarity vztahují také na obchodní korporace. Platí tedy výše uvedené o právnických osobách.

Pokud jde o vztahy s mezinárodním prvkem, je nutné pamatovat, že útvary, které české právo označuje za právnické osoby, nemusí mít nutně své právní protějšky v zahraničních právních řádech. Proto kolizní úprava obsažená v ZMPS staví na roveň právnickým osobám také jiné než fyzické zahraniční osoby. Jinou než fyzickou osobou lze rozumět organizovaný útvar, který podle právního řádu cizího státu nemá povahu právnické osoby, ale je mu „v zájmu bezpečnosti a plynulosti obchodního styku“⁷ přiznávána způsobilost vlastním jménem uzavírat obchody a jednat před soudy.⁸ Toto pojetí navazuje na negativní vymezení právnické osoby v

⁵ DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část.* Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5. Str. 264-266.

⁶ Srov. ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku.* Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4. Str. 116.

⁷ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 91/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupná např. z webových stránek Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve sněmovním tisku č. 364 [http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71128&pdf=1].

⁸ PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé.* Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 193 s. ISBN 978-80-87146-94-1. Str. 67-68. Jako příklad lze uvést některé osobní společnosti upravené zahraničními právními řády. Švýcarský právní řád upravuje Kollektivgesellschaft, právní řád Anglie a Walesu upravuje general partnership, německý právní řád upravuje Offene Handelsgesellschaft.

§ 22 ObchZ,⁹ které se ukázalo být vhodným právě s ohledem na různou povahu společností v různých státech¹⁰ a na základě kterého bylo možné těmto přiznat způsobilost.

1.1.2 Pojem společnost v právu Evropské unie

V právu Evropské unie je pojem společnost vymezen v čl. 54 SFEU, který stanoví, že „společnostmi se rozumějí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva včetně družstev a jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva s výjimkou neziskových organizací“. Jedná se o poměrně široké pojetí. V právních rádech jednotlivých členských států EU může společnost nabývat různých forem. Evropský zákonodárce proto potřeboval zahrnout i zjednodušené formy společností s částečnou právní osobností.¹¹ Není přitom rozhodné, zda úprava těchto útvarů spadá do práva soukromého či veřejného, případně zda je jejich založení upraveno právem občanským či obchodním.

Článek 54 odst. 2 SFEU se neaplikuje na neziskové organizace. Co se týká požadavku dosahování zisku, tak odborná veřejnost nemá jednotný názor na tuto problematiku. Podle výkladu Dědiče a Čecha lze za společnost ve smyslu výše citovaného ustanovení čl. 54 SFEU považovat také takový útvar, jehož úmyslem není dosahovat zisku, nýbrž postačí i pouhá účast na hospodářském životě.¹² Podobný závěr vyplývá také z rozhodovací praxe SDEU.¹³ Oproti tomu Rozehnal uvádí jako jeden z pojmových znaků společnosti v evropském právu sledování dosažení zisku.¹⁴

Tento extenzivní pohled primárního práva Evropské unie na společnosti souvisí se skutečností, že čl. 54 SFEU vymezuje společnosti jako subjekty, na které se vztahuje svoboda usazování dle čl. 49 SFEU. Takto obecně vymezený okruh beneficentů svobody usazování

⁹ Ustanovení § 22 ObchZ zní: „Právní způsobilost, kterou má jiná než fyzická zahraniční osoba podle právního řádu, podle něhož byla založena, má rovněž v oblasti českého právního řádu. Právním řádem, podle něhož byla tato osoba založena, se řídí i její vnitřní právní poměry a ručení členů nebo společníků za její závazky.“

¹⁰ PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 193 s. ISBN 978-80-87146-94-1. Str. 68.

¹¹ Srov. SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xx, 412 s. ISBN 978-80-7400-488-9. Str. 288.

¹² DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 10.

¹³ Srov. SYLLOVÁ, Jindřiška; PÍTROVÁ, Lenka; PALDUSOVÁ, Lenka et al. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1 vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. xli, 1299 s. ISBN 978-80-7400-339-4. Str. 328.

¹⁴ ROZEHNAL, Aleš et al. *Obchodní právo*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s. ISBN 978-80-7380-524-1. Str. 71.

umožňuje, aby se svoboda usazování vztahovala i na takové entity, které právo domovského státu neupravuje.

V této práci budu používat souhrnné označení společnost jak pro obchodní korporace (včetně unijních forem), tak pro zjednodušené formy společností, tedy organizované subjekty jednající v obchodním styku, kterému rozhodné právo nepřiznává statut právnické osoby.

1.2 Pojem „mezinárodní právo soukromé“

Mezinárodní právo soukromé upravuje soukromoprávní poměry, které vznikají a existují, mění se a zanikají v rámci hmotného soukromého práva (tedy práva občanského, včetně rodinného a práva obchodního a pracovního mezi fyzickými nebo právnickými osobami), a které obsahují relevantní mezinárodní prvek.¹⁵ Tím je typicky skutečnost, že společnost má sídlo v zahraničí, nebo například skutečnost, že místo plnění závazku se nachází v cizím státě.¹⁶ Ačkoliv prameny mezinárodního práva soukromého vymezení tohoto pojmu neobsahují,¹⁷ jazykovým výkladem lze dovést přítomnost mezinárodního prvku v případě, kdy soukromoprávní vztah má vztah ke dvěma či více právním řádům. V takových případech zpravidla připadá v úvahu použití dvou nebo více právních řádů a potřeba stanovit, které právní normy se aplikují. Za tímto účelem obsahuje mezinárodní právo soukromé řadu kolizních norem, které podle různých kritérií určují, který právní řád je rozhodným.¹⁸

V současné době je řada kolizněprávních otázek již upravena evropským právem a mezinárodními smlouvami, přičemž tato úprava má přednost před národními předpisy, a tedy i před předpisy mezinárodního práva soukromého. To v mnoha ohledech usnadňuje přeshraniční právní jednání a posiluje právní jistotu smluvních stran.

¹⁵ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 91/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-06-03]. Str. 42-43. Dostupná např. z webových stránek Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve sněmovním tisku č. 364 [<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71128&pdf=1>].

¹⁶ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2 vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xxx, 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6. Str. 3.

¹⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2 vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xxx, 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6. Str. 4.

¹⁸ Je ovšem důležité poznamenat, že i po určení rozhodného práva může existovat okruh právních norem, které se na daný poměr uplatní přednostně před předpisy rozhodného práva. Jedná se o materiálněprávní normy, normy cizineckého práva a nutně použitelné normy.

2 Osobní statut společnosti

2.1 Vymezení osobního statusu

Pro činnost a vystupování společností v soukromoprávních vztazích s mezinárodním prvkem je nezbytné určení osobního statutu společnosti. Osobní statut (*lex personalis*), lze vymezit jako právní řád rozhodný pro řešení právních otázek spojených s vnitřním uspořádáním společnosti.¹⁹ Osobní statut určuje, předpisy kterého státu se budou řídit základní skutečnosti a právní vztahy týkající se společnosti. Obecně jde zejména o otázky jejího vzniku, změny a zániku, právní formy, způsobilosti společnosti a jednání za společnost navenek, vnitřní vztahy a zčásti vnější vztahy společnosti, orgánů společnosti a jejich vzájemných vztahů.²⁰

V současnosti jsou dvěma základními východisky pro určení osobního statutu společnosti inkorporační teorie a teorie sídla. Jejich názvy jsou odvozené od kritérií používaných kolizními normami pro určení osobního statutu. Jedná se o kritérium země původu společnosti a kritérium sídla společnosti. Vedle těchto dvou základních však existují další teorie, například teorie překrývání, která je do určité míry jejich kombinací.²¹

Příčiny odlišného přístupu inkorporační teorie a teorie sídla k určování osobního statutu lze spatřovat v rozdílném pojetí faktické povahy společnosti. Zatímco inkorporační teorie vnímá společnost především jako smlouvu, teorie sídla pojímá společnost spíše jako instituci.²² Tuto dualitu lze demonstrovat na příkladu tuzemské úpravy dvoufázovosti procesu vzniku společnosti. Smluvní hledisko spočívá v ustavení společnosti zakladatelským právním jednáním, které, je-li uskutečněno ve formě společenské smlouvy, má obligační účinky.²³

¹⁹ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 28-29.

²⁰ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 193 s. ISBN 978-80-87146-94-1. Str. 67.

²¹ Bližší rozbor teorie inkorporace, teorie sídla a teorie překrývání obsahuje kapitola 2.2. Kromě těchto může dále právní úprava určování osobního statutu vycházet z teorie kontroly, diferenciací teorie či z kritéria střediska provozu společnosti. Těmito přístupy se však s ohledem na možnost rozsahu této práce nebudou blíže zabývat. Podrobněji k jednotlivým teoriím PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 94-109.

²² PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 30-31.

²³ PELIKÁNOVÁ, Irena; ČERNÁ, Stanislava et al. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha : ASPI, a.s., 2006. 545 s. ISBN 80-7357-149-8. Str. 78.

Institucionální hledisko se projevuje v ustanovení § 126 ObčZ, dle kterého právnická osoba vzniká dnem zápisu do příslušného veřejného obchodního rejstříku.²⁴ Je ovšem nutno poznamenat, že obě teorie se v praxi vyskytují v podobách, které bývají modifikované a navzájem od sebe přejímají dílčí prvky. Jedná se o pochopitelný důsledek snahy států odstranit některé nedostatky, které jsou spatřovány v čistě modelovém vymezení teorií.

2.1.1 Odlišení státní příslušnosti a význam uznání společnosti

Pro vymezení postavení společnosti jsou vedle kolizněprávních norem důležité také normy cizineckého práva. Ty nevedou k určení rozhodného právního řádu, nýbrž slouží ke stanovení státní příslušnosti společnosti, tedy zda stát považuje společnost za tuzemskou nebo zahraniční.²⁵ Určení státní příslušnosti je důležité pro ty situace, kdy stát určuje pro podnikatelskou činnost zahraničních osob jiná pravidla než pro tuzemské osoby.²⁶

Na problematiku uznávání společností lze nazírat ze dvou pohledů, jednak z kolizněprávního a jednak z pohledu cizineckého práva. Každý z nich přitom poskytne odpověď na odlišnou otázku. Uznáním z hlediska kolizního se rozumí aplikace kolizní normy určující rozhodné právo, kterým se společnost řídí, zatímco ve smyslu cizineckého práva je uznání zahraniční společnosti vázáno „přímo na otázku, zda taková byla v zahraničním státě platně zřízena a zda má právo podnikat.“²⁷

Uznávání zahraničních společností a jistota, že společnosti bude umožněno vyvíjet činnost i za hranicemi státu, podle jehož právního řádu vznikla a jímž se řídí, je klíčovým předpokladem pro přeshraniční pohyb společností. Domnívám se, že v současné době, kdy evropské právo garantuje společnostem svobodu usazování a v rámci vnitřního trhu je obecně uplatňován princip země původu,²⁸ jsou (alespoň v rámci EU) společnosti uznávány víceméně bez problémů. V českém právu jsou zahraniční společnosti uznávány bez dalšího, a to na

²⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 31.

²⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. Státní příslušnost právnických osob. *Právník*. 1997, č. 6, s. 457 a násl.

²⁶ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3. Str. 59.

²⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. K pojmu uznání zahraničních právnických osob. *Právník*. 1997, č. 10-11, str. 844.

²⁸ Srov. SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xx, 412 s. ISBN 978-80-7400-488-9. Str. 228.

základě ustanovení § 3024 ObčZ.²⁹ Otázka uznávání zahraničních společností je upravena Haagskou úmluvou o uznání právní subjektivity zahraničních společností, sdružení osob a nadací, ta však doposud nevstoupila v platnost a kromě toho ČR není její smluvní stranou.³⁰

2.2 Způsoby určení osobního statutu

Tradičně existují tři východiska pro posuzování příslušnosti společnosti ke konkrétnímu právnímu řádu - jedná se o kritérium inkorporační, kritérium sídla a kritérium kontroly. Podle způsobů, jakými tato kritéria uplatňovaly jednotlivé státy při určování osobního statutu společností, byly formulovány tři odpovídající teorie. V následujících podkapitolách jsou vymezeny charakteristické rysy teorie inkorporace a teorie sídla.³¹ Zároveň je poukázáno na přednosti a nedostatky, které lze v čistém pojetí obou teorií spatřovat a jako kompromisní východisko je představena teorie překrývání.

2.2.1 Inkorporační teorie

Inkorporační teorie určuje jako osobní statut společnosti ten právní řád, podle kterého byla společnost vznikla, resp. byla založena.³² Typicky se jedná o stát, na jehož území má společnost registrované sídlo dle veřejného rejstříku, případně kde je statutární sídlo určené zakladatelským právním jednáním. Zjednodušeně řečeno pro určení osobního statutu postačí geograficky lokalizovat obec, v níž se nachází oficiální sídlo. Není nutné dále zkoumat skutečné poměry a aktivity společnosti nebo umístění skutečného sídla. Zakladatelé, společníci, věřitelé i zaměstnanci společnosti proto mají značnou právní jistotu ohledně osobního statutu po celou dobu trvání společnosti.³³

²⁹ Srov. KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ; Květoslav RŮŽIČKA et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Brno : Doplněk, 2015. 430 s. ISBN 978-80-7239-321-3. Str. 253.

³⁰ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ; Květoslav RŮŽIČKA et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Brno : Doplněk, 2015. 430 s. ISBN 978-80-7239-321-3. Str. 253.

³¹ Teorie kontroly, dle které se osobní statut řídí podle toho, ze kterého státu je společnost fakticky řízena (kontrolována), zde z důvodu možného rozsahu této práce podrobněji rozebrána nebude.

³² Srov. KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ; Květoslav RŮŽIČKA et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Brno : Doplněk, 2015. 430 s. ISBN 978-80-7239-321-3. Str. 251 a PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 71.

³³ DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 34.

Inkorporační teorie vychází ze skutečnosti, že právní řád stanovující podmínky pro založení společnosti následně přiznává společnosti právní osobnost a zároveň stanoví podmínky, které společnost musí splňovat po dobu své existence i pravidla pro její případný zánik (např. podmínky likvidace). Předpisy státu inkorporace se aplikují také na vnitřní záležitosti společnosti,³⁴ tedy na vzájemný vztah mezi společností, společníky a statutárním ředitelem, ve vztahu k zaměstnancům a ke státu (např. pravidelné předkládání finančních výkazů). Myšlenka inkorporační teorie se rozvinula v 18. století v souvislosti s růstem britského impéria, kdy bylo v zájmu Anglie podpořit ekonomický rozvoj tehdejších podnikatelských subjektů a umožnit jim přesuny na území kolonií za současného zajištění trvání právní identity.³⁵

Po úspěšném vzniku není pro další trvání společnosti rozhodné, zda bude společnost vyvíjet činnost ve státě inkorporace nebo zda přesune veškeré své aktivity na území jiného státu. Osobní statut tak ve výsledku nemusí mít žádný vztah k místu, odkud je společnost řízena nebo kde vyvíjí svou činnost. Pokud se totiž společnost rozhodne přesunout své skutečné sídlo do jiné jurisdikce vycházející taktéž z principu inkorporace, a pokud zároveň zapsané sídlo společnosti zůstane nezměněno, nedojde ke změně právní identity společnosti ve státě inkorporace.³⁶

Z uvedeného je zřejmé, že inkorporační teorie představuje velmi liberální pojetí. Důraz je kladen na smluvní volnost zakladatelů, kterým je umožněno zvolit si osobní statut společnosti s ohledem na jejich preference. Zakladatelé si mohou vybrat z právních ráďů států, ve kterých je uplatňována inkorporační teorie, ten, jehož úprava práva společností nejvíce odpovídá jejich požadavkům, a podle něj společnost založit.

Možnost výběru státu inkorporace bez ohledu na to, kde bude společnost následně podnikat, ve spojení s možností přeshraničního přesunu sídla společnosti při současném zachování osobního statutu, vede ovšem i k takovým implikacím, které mohou působit ambivalentně. Státy, ve snaze nalákat společnosti k umístění sídla v jejich jurisdikci, se mohou

³⁴ EBKE, Werner F. The European Conflict-of-Corporate-Laws Revolution: Überseering, Inspire Art and Beyond. *The International Lawyer*. 2004, roč. 38, č. 3. Str. 817.

³⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 71.

³⁶ GILDEA, Andrea J. Überseering: A European company passport. *Brooklyn Journal of International Law*. 2004 - 2005, roč. 30. Str. 261.

předhánět v tom, který z nich nabídne líbivější podmínky. Typicky se jedná o rychlejší a méně formální proces založení společnosti, nižší požadavek základního kapitálu, výhodné daňové podmínky, nebo celkově flexibilnější úpravu práva společností. Soutěžení právních řádů, jak jsou podobné praktiky označovány, lze nazírat ze dvou perspektiv. Jednak lze snahu států přilákat potenciální zakladatele „laxnější“ úpravou práva společností hodnotit jako tzv. závod směřující ke dnu („race to the bottom“).³⁷ „Race to the bottom“ je z pochopitelných důvodů předmětem kritiky. Volba osobního statutu totiž může být v některých případech motivována snahou zakladatelů vyhnout se vysokému standardu ochrany práv třetích osob (věřitelů, zaměstnanců) v místě, kde společnost vyvíjí svou činnost. Možnost zakladatelů zvolit rozhodným takový právní řád, který stanoví pro činnost společnosti mírnější požadavky oproti tuzemské úpravě v otázkách výše základního kapitálu nebo ochrany zaměstnanců a věřitelů, bývá považována za nežádoucí s ohledem na ochranu národního systému.³⁸

Protipólem k „race to the bottom“ je teorie předpokládající zájem společnosti uspět v konkurenčním prostředí. Podle tohoto přístupu, tzv. závodu směřujícího k vrcholu („race to the top“), volí zakladatelé pro inkorporaci ten právní řád, který umožní společnosti maximální prospěch.³⁹ Státy by tedy měly usilovat o vytvoření stabilního prostředí umožňujícího společníkům zhodnocení nákladů a efektivní mechanismy pro vymáhání pohledávek. Dle mého názoru je ovšem s ohledem na tradice kontinentální Evropy důležité při posuzování úspěšnosti v tomto závodu zohledňovat také to, nakolik daný právní řád přispívá ke kultivaci právního prostředí, například zda chrání zájmy třetích stran v případě, kdy společnost není schopná dostát svým závazkům.

V Evropě na základě inkorporačního kritéria určuje osobní statut společností Česká republika, a dále také například Slovensko, Švýcarsko, Dánsko nebo Nizozemí. Je ovšem nutné

³⁷ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 75 a násl. Pauknerová odkazuje na soudce nejvyššího soudu Spojených států Amerických Brandeise a jeho výraz „race of laxity“ použitý v rozhodnutí ve věci *Liggett Co v. Lee*. „Race to the bottom“ je také označován jako tzv. Delaware efekt, a to podle amerického státu Delaware, jehož právo společností je nejpopulárnější právě kvůli jeho vstřícnosti ke společníkům, jednoduchému způsobu založení společnosti, daňovým podmínkám a bohaté judikatuře státních soudů v oblasti práva společností.

³⁸ DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 35.

³⁹ SIMAN, Ariel. Why incorporate in Delaware: race to the top, race to the bottom or race to the tax haven? *Novità fiscali*. 2014, č. 7-8. Str. 34. Dostupné např. z [http://www.supsi.ch/fisco/dms/fisco/docs/publicazioni/2014/NovitaFiscali_7-8-2014.pdf].

poznámenat, že konkrétní úprava jednotlivých právních řádů vycházejících z inkorporačního principu se liší. V kapitolách 3.2 a 5.1 je podrobněji analyzována česká, resp. švýcarská úprava určování osobního statutu společnosti.

2.2.2 Teorie sídla

Podle teorie sídla se osobní statut společnosti určí podle místa, kde má společnost své skutečné sídlo.⁴⁰ Osobním statutem společnosti je tedy právní řád místa, ze kterého je společnost fakticky řízena. Teorie sídla je založena na skutečnosti, že právě stát, na jehož území má společnost své skutečné sídlo, je zpravidla nejvíce ovlivněn její existencí a aktivitami, a tudíž by měl mít také možnost stanovit pravidla její vnitřní struktury.⁴¹

Klíčovým pro stanovení rozhodného právního řádu je tedy určení místa, kde se nachází skutečné sídlo společnosti. Ovšem „sídlo“ jako kolizní kritérium nemusí být vnímáno zcela jednotně.⁴² Někteří autoři jej vymezují jako místo, v němž je vykonávána hlavní (ústřední) správa společnosti, tj. místo, v němž také obvykle dochází k zasedání hlavních orgánů společnosti.⁴³ Podle jiných autorů naopak není důležité, kde se konají zasedání výkonných orgánů společnosti, nýbrž za rozhodné považují pouze místo, kde se rozhodnutí z těchto zasedání uvádí do praxe a projevují vůči zaměstnancům, věřitelům či třetím stranám.⁴⁴

Díky uplatňování principu sídla stát docílí toho, že na činnost všech společností majících skutečné sídlo v jeho jurisdikci budou aplikována stejná pravidla a principy korporátního práva včetně souvisejících předpisů. Není možné, aby se zakladatelé vyhýbali nepohodlným ustanovením a kontrolním mechanismům jednoho státu prostřednictvím inkorporace v jiné jurisdikci, která má z jejich pohledu přívētější pravidla.⁴⁵ Pokud by společnost měla své

⁴⁰ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ; Květoslav RŮŽIČKA et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Brno : Doplněk, 2015. 430 s. ISBN 978-80-7239-321-3. Str. 252.

⁴¹ Srov. GROßFELD, Bernhard. *Internationales und Europäisches Unternehmensrecht: das Organisationsrecht transnationaler Unternehmen*. 2. vyd. Heidelberg: Müller, 1995, xxxi, 347 s. ISBN 3-8114-4395-x. Str. 39.

⁴² PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 80-81.

⁴³ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ; Květoslav RŮŽIČKA et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Brno : Doplněk, 2015. 430 s. ISBN 978-80-7239-321-3. Str. 252.

⁴⁴ DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 35.

⁴⁵ EBKE, Werner F. The European Conflict-of-Corporate-Laws Revolution: Überseering, Inspire Art and Beyond. *The International Lawyer*. 2004, roč. 38, č. 3, s. 817.

statutární sídlo zapsané v jiném státě, než je skutečné sídlo a zároveň místo, odkud je řízena, nebude jí přiznána právní osobnost.⁴⁶ Společnost tak nemá možnost volby jiného právního řádu (vyznívajícího lépe ve prospěch řídicích složek na úkor společníků, zaměstnanců či třetích stran) při zachování stávajícího skutečného sídla.⁴⁷

Zatímco inkorporační teorie nabízí značnou míru volnosti zakladatelům, teorie sídla poskytuje státům i věřitelům jistotu zachování národních standardů práva společností. Stát má možnost promítnout do právní úpravy organizace a činnosti společnosti své právní, ekonomické a společenské hodnoty a zájmy.⁴⁸ Z tohoto pohledu lze uvést několik argumentů vyznívajících ve prospěch teorie sídla. Pozitivním důsledkem aplikace právního řádu místa, kde společnost reálně sídlí, je ochranný účinek vůči společníkům, domácím věřitelům a zaměstnancům (ve vztahu k jejich účasti na rozhodování společnosti).⁴⁹ Přínos je spatřován také v eliminaci nežádoucího soupeření právních řádů vedoucího k „race to the bottom“.⁵⁰ Pauknerová konkrétně zmiňuje zabránění vzniku Delaware efektu mezi evropskými jurisdikcemi vycházejícími z teorie sídla.⁵¹

Určování osobního statutu na základě teorie sídla má však i svá úskalí. Odborná literatura nejčastěji zmiňuje následující čtyři body. Zaprvé lze za nedostatek označit značný liberální deficit. Chtějí-li zakladatelé řídit společnost ze státu vycházejícího z teorie sídla, nemají možnost volby osobního statutu. Motivací pro takové uspořádání vztahů, kdyby osobním statutem společnosti byl právní řád odlišný od jurisdikce skutečného sídla, však nemusí být pokaždé touha vyhnout se přísnějšímu režimu práva společností. Jak naznačuje Pauknerová, nemusí se vždy jednat o úmysl zneužít právo, nýbrž je možné si představit takové zájmy, které

⁴⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 81.

⁴⁷ ROTHE, Nicole. Freedom of establishment of legal persons within the European Union: An analysis of the European Court of Justice decision in the Überseering case. *American University Law Review*. 2004, roč. 53, č. 5, s. 1103-1141. Str. 1112.

⁴⁸ EBKE, Werner F. The European Conflict-of-Corporate-Laws Revolution: Überseering, Inspire Art and Beyond. *The International Lawyer*. 2004, roč. 38, č. 3, s. 818.

⁴⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 86.

⁵⁰ GILDEA, Andrea J. Überseering: A European company passport. *Brooklyn Journal of International Law*. 2004 - 2005, roč. 30. Str. 263.

⁵¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 84.

jsou „věcně, hospodářsky i právně odůvodněny“.⁵² Zadruhé je třeba zdůraznit, že se jedná o přístup omezující mobilitu společností. Pokud by společnost chtěla přemístit své skutečné sídlo do jiné jurisdikce (taktéž založené na principu sídla), muselo by dojít ke zrušení a zániku společnosti v původním státu a následně k opětovné inkorporaci ve zvoleném státě.⁵³ Společnost by musela vzít v úvahu náklady, které by si tento postup vyžádal. Zároveň by tím ztratila svou identitu. Třetím úskalím teorie sídla je obtížnost určení skutečného sídla v praxi. U velkých nadnárodních společností s komplikovanou vnitřní organizací může být obtížné geograficky lokalizovat místo, odkud je celá struktura řízena.⁵⁴ Příkladem může být situace, kdy společnost má hlavní závod v České republice, sídla členů jejího statutárního orgánu jsou v zahraničí a rozhodnutí jsou přijímána *per rollam*,⁵⁵ nebo kdy se management nadnárodních korporací neschází v jedné zasedací místnosti, nýbrž rozhodnutí jsou tvořena a implementována s využíváním moderních telekomunikačních metod, např. konferenční videohovory.⁵⁶ Začtvrté lze jako slabé místo teorie sídla označit nedostatečnou právní jistotu. Pokud společnost nesplní požadavky na umístění svého skutečného sídla na území státu vycházejícího z principu skutečného sídla, může to mít pro společnost, pro společníky a také pro věřitele neblahé následky. Společnosti není přiznána právní osobnost, tudíž nemá například přístup k soudní ochraně. Společníci nejsou chráněni omezeným ručením a věřitelé mohou mít problémy s vymáháním svých pohledávek.⁵⁷

Na teorii sídla je tradičně založena kolizní úprava v SRN, Francii, nebo Rakousku. Zastánce teorie sídla Großfeld dává do souvislosti volbu teorie sídla a geografickou polohu státu

⁵² PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 85.

⁵³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 81.

⁵⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 91-92.

⁵⁵ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 722.

⁵⁶ DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 37.

⁵⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 90.

a na příkladu Německa vysvětluje, že země, která nemá přirozené geografické hranice, má tendenci za pomoci teorie sídla bránit zachování svého právního řádu na svém území.⁵⁸

Podobně jako v případě inkorporačního principu, také princip sídla se v právních úpravách projevuje v různých modifikacích.⁵⁹ Ebke připomíná, že na vývoj kolizního práva má vliv nikoli pouze jeho účinnost a efektivita, ale také historie a politika.⁶⁰ Evropské státy tradičně vycházející z teorie sídla musely částečně omezit aplikaci principu sídla a přizpůsobit své kolizní normy požadavkům evropského práva, které v průběhu posledních tří dekad prošlo změnou chápání svobody usazování.⁶¹

2.2.3 Kompromisní přístup: teorie překrývání

Teorie překrývání (theory of super-addition, Überlagerungstheorie) představuje modifikaci inkorporační teorie. Je založena na liberálním přístupu k určování osobního statutu podle právního řádu státu inkorporace, zároveň však bere ohled na ochranu zájmů třetích stran. Jelikož ochrana třetích stran představuje jeden z charakteristických rysů teorie sídla, je teorie překrývání východiskem umožňujícím kombinaci obou předchozích zdánlivě protichůdných přístupů k určování osobního statutu společnosti.

Vznik a uznání společností se podle této teorie řídí právem státu inkorporace. Princip překrývání tak umožňuje společnosti založené podle právního řádu vycházejícího z teorie inkorporace přemístit skutečné sídlo na své území za současného zachování osobního statutu. Nicméně v určitých otázkách je právo státu inkorporace „překryto“ kogentními předpisy státu skutečného sídla, a to zejména za účelem ochrany věřitelů, menšinových společníků či jiných oprávněných osob.⁶² Zpravidla musí právo státu inkorporace ustoupit právu státu skutečného

⁵⁸ Großfeld doslova uvádí: „Wir wollen und müssen unternehmensrechtlich Herr in eigenem Hause bleiben – in dem von der Europäischen Union gerogenen Rahmen.“ GROßFELD, Bernhard. *Internationales und Europäisches Unternehmensrecht: das Organisationsrecht transnationaler Unternehmen*. 2. vyd. Heidelberg: Müller, 1995, xxxi, 347 s. ISBN 3-8114-4395-x. Str. 52.

⁵⁹ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 83.

⁶⁰ EBKE, Werner F. The European Conflict-of-Corporate-Laws Revolution: Überseering, Inspire Art and Beyond. *The International Lawyer*. 2004, roč. 38, č. 3, s. 813-853. Str. 818.

⁶¹ K vývoji evropské judikatury a legislativy týkající se mobility společností a vlivu na určování osobního statutu společností v rámci členských států viz kapitola 4.

⁶² GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2. vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7. Str. 1747.

sídla v situacích, kdy by aplikace práva inkorporace vedla k ovlivnění soukromoprávních zájmů.⁶³

Teorie našla praktické uplatnění v úpravě práva společností některých amerických států, odkud také původně pochází, a dále i v Evropě.⁶⁴ Ve svém díle ji rozvíjel například německý autor Sandrock.⁶⁵

2.3 Změna osobního statutu při přeshraničním přemístění sídla

S určováním osobního statutu je úzce spjata problematika přeshraničního pohybu společností. Přeshraniční přemístění sídla je v podstatě přeshraniční změnou formy,⁶⁶ v jejímž důsledku se společnost podřídí jinému právnímu řádu. Dojde tedy ke změně jejího osobního statutu. Ke změně jurisdikce může mít společnost různé důvody (daňové, politické, finanční či ekonomické). V rozhodování, zda se k tomuto postupu uchýlit, může hrát roli i otázka, která je také z hlediska práva jednou z klíčových v problematice přeshraničního přemístění sídla, a sice zda si i po přemístění sídla společnost zachová svou právní osobnost a tedy kontinuitu.

Aby právní osobnost společnosti zůstala i po přemístění sídla zachována, musí to připouštět právní řády obou států.⁶⁷ Přístup států k zachování či přetržení dosavadní identity společnosti se odvíjí od toho, zda při určování osobního statutu daný právní řád vychází z inkorporační teorie (v takovém případě zpravidla nedojde ke změně právní osobnosti) nebo z teorie sídla (v takovém případě zpravidla dojde ke změně právní osobnosti).⁶⁸

⁶³ SCHWANDER, Ivo. *Internationales Privatrecht (IPR) und Internationales Zivilprozessrecht (IZPR) des Konzernrechts*. In: KUNZ, Peter V. *Entwicklungen im Gesellschaftsrecht VIII*. Bern : Stämpfli Verlag AG, 2013, s. 79-105. ISBN 978-3-7272-8871-5. Str. 86.

⁶⁴ Např. ustanovení čl. 1 a 4 Smluvy o vzájemném uznávání společností a právnických osob z 29. února 1968 nebo ustanovení čl. 179 IPRG.

⁶⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 106.

⁶⁶ ČECH, Petr. Hlavní změny v zákoně o přeměnách od 1. 1. 2012 (I). *Finanční řízení & controlling v praxi*. 2012, č. 2. Str. 32. Dostupné např. z [http://www.glatzova.com/files/download/Finan%C4%8Dn%C3%AD%20C5%99%C3%ADzen%C3%AD%20Hlavn%C3%AD%20zm%C4%9Bny%20v%20z%C3%A1kon%C4%9B%20o%20p%C5%99em%C4%9Bn%C3%A1ch_2_2012.pdf].

⁶⁷ Tedy jak jurisdikce, ze které je sídlo přemísťováno, tak i jurisdikce, do které je sídlo přemísťováno. Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 171-172.

⁶⁸ Srov. kapitolu 2.2, kde je nastíněný odlišný přístup těchto dvou teorií k přemístění sídla.

3 Právní úprava osobního statutu v České republice

3.1 Vývoj české úpravy osobního statutu

Přístup k problematice určování osobního statutu společností v období vzniku Československé republiky se odvíjí od rakouské úpravy, kterou Československo přebralo. Určování osobního statutu společností nebylo upraveno zákonem, nýbrž bylo dovozováno judikaturou podle kolizní úpravy týkající se fyzických osob.⁶⁹ Obecně lze konstatovat, že rozhodným byl princip sídla.⁷⁰ Jak však poukazuje Pauknerová, z judikatury nevyplývá, zda se jedná o sídlo skutečné, nebo statutární.⁷¹ Eliáš dovozuje, že naše právo je tradičně založené na inkorporační teorii,⁷² avšak nejedná se o názor, který by v české právní nauce převládal.

Ani v poválečném období neobsahovaly právní předpisy příslušné kolizní normy, Bystrický v této souvislosti odkazuje na československou smluvní praxi.⁷³ S účinností nových právních předpisů, vzniklých v rámci vlny rekonstrukce v šedesátých letech minulého století, byla kolizní úprava způsobilosti právnických osob konečně výslovně upravena ZMO. Vyznívala jasně ve prospěch inkorporační teorie a tento přístup k určování osobního statutu společností platí v českém právu dodnes, i když doslovné znění ustanovení zakotvujících inkorporační princip prošlo určitým vývojem korespondujícím se změnami obchodního práva.

Právní úprava určování osobního statutu společností se v rámci procesu opuštění koncepce hospodářského práva a obnovení obchodního práva⁷⁴ přesunula do ustanovení § 22 ObchZ. Jedná se o kolizní normu označující za rozhodný ten právní řád, podle kterého byla

⁶⁹ HARTMANN, Antonín; ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha : Linhart, 1935. Str. 281.

⁷⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. Sídlo společnosti a jeho přemístění. In: TICHÝ, Luboš. *Vývoj práva obchodních společností: (vybrané otázky v česko-německé perspektivě) = Entwicklung des Rechts der Handelsgesellschaften : (ausgewählte Fragen aus der deutsch-tschechischen Perspektive) : [sborník příspěvků symposia konaného 27. dubna 2001 v budově PFUKJ]*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodňář, 2002. Str. 51.

⁷¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 136.

⁷² ELIÁŠ, Karel. Sídlo právnických osob (poznámky k soukromoprávní úpravě se zvláštním zřetelem k obchodním společnostem - kritický rozbor). *Právník*. 1993, roč. 132, č. 9. Str. 758.

⁷³ BYSTRICKÝ, Rudolf. *Základy mezinárodního práva soukromého*. Praha : Orbis, 1958. 525 s. Str. 181-182.

⁷⁴ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo: učebnice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 576 s. ISBN 978-80-7357-525-0. Str. 130-131.

jiná než fyzická osoba založena. V principu navázání lze i přes použití odlišných formulací vypořádat kontinuitu s předchozí úpravou obsaženou v ZMO.⁷⁵

3.2 České pojetí inkorporační teorie

3.2.1 Ustanovení § 30 ZMPS

V platném českém právu se osobní statut společnosti určí podle kogentního⁷⁶ ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS,⁷⁷ které zní: „*právní osobnost právnické osoby a způsobilost jiné než fyzické osoby se řídí právním řádem státu, podle něhož vznikla. Tímto právním řádem se řídí i obchodní firma nebo název a vnitřní poměry takové osoby, poměry mezi takovou osobou a jejími společníky nebo členy a vzájemné poměry společníků nebo členů, ručení společníků nebo členů za závazky takové osoby a kdo za osobu jako její orgán jedná, jakož i její zánik.*“

Jak napovídá pojem „jiné než fyzické osoby“, tato kolizní norma se vztahuje kromě právnických osob ve smyslu ustanovení § 20 odst. 1 ObčZ také na entity upravené právními řády jiných států, které nemají povahu právnických osob. Ačkoliv tyto útvary nemají právní osobnost ve smyslu § 15 odst. 1 ObčZ, je jim na základě ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS přiznána v tuzemsku stejná způsobilost, jakou mají podle domácího právního řádu, což je dle důvodové zprávy k ZMPS přispívá k bezpečnosti a plynulosti obchodního styku.⁷⁸

Ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS na rozdíl od jeho předchůdce, ustanovení § 22 ObchZ zmiňujícího pouze „založení“ podle zahraničního právního řádu, reflektuje rozdíl, který české právo spatřuje v pojmech založení a vznik právnické osoby.⁷⁹ Kolizní norma ZMPS se tak vztahuje i na situace, kdy určitý útvar vznikne bez zakladatelského právního jednání, například

⁷⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana et al. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. xxii, 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7. Str. 60.

⁷⁶ DOBIÁŠ, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014*. 1. vyd. Praha : Leges, 2013. 528 s. ISBN 978-80-87576-94-6. Str. 140.

⁷⁷ Ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS přebírá právní úpravu obsaženou v ustanovení § 22 ObchZ a ustanovení § 30 odst. 3 věta první ZMPS přebírá právní úpravu obsaženou v ustanovení § 24 odst. 2 ObchZ.

⁷⁸ Srov. Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 91/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-06-03]. Str. 56. Dostupná např. z webových stránek Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve sněmovním tisku č. 364 [http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71128&pdf=1].

⁷⁹ Srov. KUČERA, Zdeněk. *Obchodní společnosti v návrhu zákona o mezinárodním právu soukromém*. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností : ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 131-138. Str. 132.

na základě zákona. Nemusí se nutně jednat o první vznik. Může jít i o případ podřízení se již vzniklé osoby jinému právnímu řádu (typicky následkem přesunu statutárního sídla do jiného státu).⁸⁰

Ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS obsahuje poměrně podrobný výčet záležitostí, které se řídí osobním statutem. Dobiáš poukazuje na výslovné odlišení „vnitřních poměrů“ a „poměrů mezi osobou a jejími společníky nebo členy a vzájemné poměry společníků nebo členů,“ kteroužto úpravu považuje za překvapivou, jelikož „v tuzemské odborné literatuře byly považovány poměry uvedené v § 30 odst. 1 ZMPS za součást vnitřních poměrů právnické osoby.“⁸¹ Důvodová zpráva k této formulaci nic neuvádí. Osobně jsem toho názoru, že toto odlišení nemusí nutně naznačovat úmysl zákonodárce vydělit pojem uvedený na druhém místě⁸² z „vnitřních poměrů“. Přikláním se spíše k názoru, že „vnitřní poměry“ jsou pojmem nadřazeným, pod který spadají organizační záležitosti, mimo jiné i „poměry mezi osobou a jejími společníky nebo členy a vzájemné poměry společníků nebo členů“.⁸³ Ustanovení § 30 odst. 2 ZMPS⁸⁴ má povahu subsidiární kolizní normy. Slouží zejména k zajištění bezpečnosti právního styku a také jistoty subjektů jednajících s osobami podle prvního odstavce.⁸⁵ Ustanovení §30 odst. 3 věta první ZMPS zakotvuje zásadu, podle které lze společnost, jejíž sídlo má být na území České republiky, založit pouze podle českého právního řádu. Toto

⁸⁰ BŘÍZA, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014. xxi, 745 s. ISBN 978-80-7400-528-2. Str. 189. Srov. se závěry SDEU v rozsudku VALE uvedené v kapitole 4.2.6.

⁸¹ Petr DOBIÁŠ in DOBIÁŠ, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014*. 1. vyd. Praha : Leges, 2013. 528 s. ISBN 978-80-87576-94-6. Str. 140. Autor zde odkazuje na ŠTENGLOVÁ, Ivana et al. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. xxii, 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7. Str. 59.

⁸² Tj. poměry mezi osobou a jejími společníky nebo členy a vzájemné poměry společníků nebo členů.

⁸³ KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78. Kučera mezi vnitřní poměry právnické osoby dále řadí ručení členů a bývalých členů orgánu za splnění povinností právnické osoby ve smyslu ustanovení § 68 ZOK.

⁸⁴ Ustanovení § 30 odst. 2 ZMPS zní: „Pro vázanost takové osoby z běžných jednání stačí, je-li k nim způsobilá podle právního řádu platného v místě, v němž bylo takové jednání učiněno.“

⁸⁵ KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78.

pravidlo navazuje na úpravu obsaženou § 24 odst. 2 ObchZ.⁸⁶ Obsahem a významem ustanovení § 30 odst. 3 věty druhé ZMPS se bude zabývat kapitola 3.5.3.

3.2.2 Vzájemný vztah ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS a § 3024 odst. 2 ObčZ

Český právní řád obsahuje dvě kolizní normy upravující určení osobního statutu společností. Podobně formulovanou normu jako je ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS je také ustanovení § 3024 odst. 2 ObčZ, které zní: „*způsobilost nabývat práva a zavazovat se k povinnostem, kterou má jiná než fyzická zahraniční osoba podle právního řádu, podle něhož byla založena, jí náleží rovněž v oblasti českého právního řádu. Právním řádem, podle něhož byla tato osoba založena, se řídí i její vnitřní právní poměry a ručení jejích členů nebo společníků za její dluhy.*“ Ačkoliv znění těchto dvou ustanovení není totožné,⁸⁷ jedná se v podstatě o duplicitní právní úpravu stejné otázky. Kučera a Gaňo tuto skutečnost označují za „*vedení do oblasti českého práva důsledků obecně formulované oboustranné kolizní normy (ustanovení § 30) odstavce 1, která se o důsledcích v oblasti českého práva jako oboustranná kolizní norma nezmiňuje.*“⁸⁸

Není jasné, zda tato dvojkolejnost pramení z úmyslu zákonodárce zakotvit inkorporační princip také obecně v občanském právu, nikoliv pouze pro případy s mezinárodním prvkem. Kučera a Gaňo v této právní konstrukci spatřují snahu o jednoznačnou srozumitelnost úpravy občanského zákoníku.⁸⁹ Pauknerová se zamýšlí nad „*koordinaci*“ jednotlivých skupin podílejících se na rekodifikaci soukromého práva.⁹⁰ Jelikož ZMPS má vůči občanskému

⁸⁶ Ustanovení § 30 odst. 3 větu první ZMPS lze aplikovat na všechny právnické osoby, kdežto ustanovení § 24 odst. 2 ObchZ se vztahovalo pouze na podnikatele. Srov. BŘÍZA, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014. xxi, 745 s. ISBN 978-80-7400-528-2. Str. 190.

⁸⁷ Ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS výslovně zmiňuje kromě způsobilosti i právní osobnost a také podrobněji upravuje okruh otázek řídicích se osobním statutem. Ustanovení § 3024 odst. 2 ObčZ na druhou stranu výslovně uvádí, že se vztahuje na zahraniční osoby.

⁸⁸ KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78.

⁸⁹ KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78.

⁹⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. *Obchodní společnosti ve světle práva Evropské unie*. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČERNÁ Stanislava; ČECH Petr. *Pocita Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností: ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012. S. 197-210. ISBN 9788074002625. Str. 208.

zákoníku povahu *lex specialis* a v soukromoprávních vztazích v přeshraničním prvku se kolizní normy zákona o mezinárodním právu soukromém použijí přednostně před kolizními normami v občanském zákoníku, nedomnívám se, že by v praxi vznikaly nejasnosti ohledně aplikovatelné normy.

3.3 *Státní příslušnost společnosti v českém právu*

Český právní řád kromě kritéria kolizněprávního vedoucího k určení osobního statutu společnosti, obsahuje také pravidlo pro určení státní příslušnosti společnosti z pohledu cizineckého práva. Úprava státní příslušnosti společnosti je obsažena v ustanovení § 26 odst. ZMPS. Podle tohoto ustanovení se zahraniční právnickou osobou rozumí právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Také ustanovení § 3024 odst. 1 ObčZ⁹¹ považuje za zahraniční osobu *právnickou osobu se sídlem mimo území České republiky*. Oním sídlem, které zmiňují obě ustanovení, je pravděpodobně myšleno sídlo statutární.⁹²

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku k tomuto způsobu vymezení zahraniční společnosti uvádí, že předmětné ustanovení je důležité v souvislosti s ochranou spotřebitele (zejména informační povinností ukládanou zahraničním osobám), a také s ohledem na úpravu přemístování sídla právnických osob.⁹³

3.4 *Význam skutečného sídla v českém právu*

Jak již bylo zmíněno, koncepce určování osobního statutu v českém právu je v souladu s evropským trendem založena na inkorporačním principu. V českém pojetí, obzvláště v kolizních normách, má tedy sídlo zapsané přednost před sídlem skutečným.⁹⁴ Bylo by ovšem mylné vyvozovat, že skutečné sídlo nemá z hlediska českého právního řádu význam. Obecně

⁹¹ Znění tohoto ustanovení bylo převzato z předcházející právní úpravy obsažené v § 21 odst. 2 ObchZ.

⁹² Srov. KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 70 a Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-06-03]. Str. 73-74. Dostupná např. z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>].

⁹³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-06-03]. Str. 589. Dostupná např. z [<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>].

⁹⁴ Srov. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 722 a KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 70.

lze konstatovat, že právní řád přikládá váhu skutečnému sídlu v situacích, kdy je to motivované snahou ochránit třetí osoby a umožňovat vzájemnou komunikaci se společností.⁹⁵

Právní řád pojem sídlo nevymezuje, stejně tak není zákonem vymezen rozdíl mezi skutečným a zapsaným sídlem.⁹⁶ Skutečné sídlo zmiňuje ustanovení § 137 odst. 1 ObčZ,⁹⁷ podle kterého se lze dovolat skutečného sídla právnické osoby vůči sídlu zapsanému. Domnívám se, že toto pravidlo platí bez ohledu na to, zda se třetí osoba dovolává skutečného sídla umístěného v tuzemsku nebo v zahraničí. Ustanovení směřuje zejména proti tzv. schránkovým společnostem.⁹⁸ Jedná se o případy, kdy se na místě zapsaného sídla nachází pouze poštovní schránka, avšak společnost na této adrese není možné zastihnout, jelikož zde nevykonává žádnou činnost. Ostatně je otázkou, zda je v praxi vůbec možné, aby společnost „sídlila ve své poštovní schránce,⁹⁹ a to vzhledem k ustanovení § 14 odst. 1 zákona o veřejných rejstřících.¹⁰⁰ Podle tohoto ustanovení musí návrhatele spolu s návrhem na zápis do veřejného rejstříku doložit také právní důvod užívání prostor, do kterých společnost umístila své sídlo. Odborná literatura se obecně staví proti natolik širokému výkladu pojmu „prostor“ a zastává názor, že sídlo právnické osoby nemůže být představováno pouze poštovní schránkou či P. O. Boxem.¹⁰¹

Pro úplnost je však třeba dodat, že dovolání se skutečného sídla společnosti ve smyslu ustanovení § 137 odst. 1 ObčZ není možné uplatnit při rozlišování mezi českou a zahraniční právnickou osobou podle ustanovení § 26 odst. 1 věta druhá ZMPS.¹⁰² Podle Kučery a Gaňa je tomu tak proto, aby byla zachována neměnnost sídla jakožto rozhodujícího kritéria pro určení

⁹⁵ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5. Str. 274.

⁹⁶ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 722.

⁹⁷ Ustanovení § 137 odst. 1 ObčZ navazuje na pravidlo obsažené v ustanovení § 19c odst. 3 věta první ObchZ. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 725.

⁹⁸ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 725.

⁹⁹ ČECH, Petr; DĚDIČ, Jan; ŠTENGLOVÁ, Ivana. Právní důsledky změny koncepce sídla. *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 4, s. 100-105. ISSN 1803-6554. Str. 102.

¹⁰⁰ Zákon č. 4/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

¹⁰¹ Srov. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 722 a ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník: komentář: svazek 1*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014. lxxv, 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8. Str. 473.

¹⁰² Ustanovení § 26 odst. 1 věta druhá ZMPS zní: „Zahraniční právnickou osobou se rozumí právnická osoba se sídlem mimo území České republiky.“

osobního statusu.¹⁰³ Komentářová literatura dále dovozuje nemožnost dovolávat se skutečného sídla v situaci upravené ustanovením § 30 odst. 3 ZMPS, jelikož i toto ustanovení užívá pojem sídlo ve smyslu sídla zapsaného.¹⁰⁴ Také sám Kučera vyslovuje názor, že použití ustanovení § 137 odst. 1 ObčZ pro výklad pojmu sídla ve smyslu ustanovení § 26 odst. 1 ZMPS a § 30 odst. 3 ZMPS není praktické.¹⁰⁵

3.5 Česká úprava přeshraničního přemístění sídla

V předchozích kapitolách byl popsán vývoj přístupu k určování osobního statutu a cesta vedoucí k dnešnímu formálnímu pojetí sídla při pro účely určení osobního statutu. Sídlo je třeba chápat ve formálním smyslu, tedy jako sídlo statutární, také v právní úpravě přeshraničního přemístění, která je v českém právu obsažena v občanském zákoníku a v zákoně o přeměnách.¹⁰⁶ Níže jsou přiblíženy konkrétní podmínky pro přemístění sídla a analyzováno, v jakých případech se aplikuje která úprava.¹⁰⁷

3.5.1 Úprava přeshraničního přemístění sídla v občanském zákoníku – korektiv inkorporačního principu

Ustanovení § 138 až 143 ObčZ obsahují obecnou úpravu pro přeshraniční přemístění sídla právnických osob, a to jednak ze zahraničí do České republiky, a jednak z České republiky do zahraničí. Volba slov „právnická osoba“ a „zahraníčí“ v textu ustanovení naznačují, že jeho

¹⁰³ KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 70.

¹⁰⁴ Srov. KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78 a PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. lxxiii, 853 s. ISBN 978-80-7478-368-5. Str. 235.

¹⁰⁵ KUČERA, Zdeněk. Obchodní společnosti v návrhu zákona o mezinárodním právu soukromém. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností : ohlednutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 131-138. Str. 135.

¹⁰⁶ V souvislosti s dvojitou úpravou přeshraniční změny sídla je vyslovován názor, že úprava přeshraničního přemístění sídla v občanském zákoníku je „systematicky chybně zařazena.“ Viz. ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan; FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník: komentář: svazek I*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014. lxxv, 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8. Str. 476.

¹⁰⁷ Kromě toho upravují oba právní předpisy procesní a další záležitosti spojené s faktickou realizací přeshraničního přemístění sídla (například zápis do obchodního rejstříku, ručení za závazky právnické osoby). Tyto otázky zde nebudou z důvodu možného rozsahu práce hlouběji analyzovány.

aplikace se neomezuje pouze na Evropskou Unii (resp. EHP). Zahraniční právnickou osobou je zde třeba rozumět jinou než fyzickou osobu, jejímž osobním statutem je zahraniční právní řád.¹⁰⁸ Přemístění sídla do České republiky je tak umožněné všem zahraničním útvarům, včetně těch s omezenou právní osobností, kterým to jejich domácí právní řád dovoluje a které splní podmínky stanovené občanským zákoníkem.

Zprv musí společnost splnit procesní náležitosti nutné pro zápis do příslušného veřejného rejstříku, zejména si musí zvolit právní formu české právnické osoby a předložit zakladatelské právní jednání vyžadované českým právním řádem. Český zákonodárce tak nedovoluje, aby i po přemístění sídla do České republiky společnost existovala jako útvar s omezenou právní osobností. Druhou podmínkou je vcelku pochopitelný zákaz, aby se jednalo o právnickou osobu nedovolenou podle § 145 ObčZ

Z uvedených podmínek vyplývá, že v českém právu není inkorporační princip uplatňován ve své nejčistší podobě. Česká úprava přeshraničního přemístění sídla obsahuje v § 138 a 142 ObčZ korektiv inkorporačního principu. Někteří autoři hovoří o „modifikaci inkorporační zásady“,¹⁰⁹ jiní o limitu pro použití hraničního určovatele upraveného v § 30 odst. 1 ZMPS.¹¹⁰ Účelem tohoto korektivu je dle mého soudu úmysl zákonodárce regulovat příliv zahraničních entit, jejichž struktura by byla českému právnímu prostředí, ale také věřitelům i autoritám neznámá nebo kvůli absenci příslušné zakladací dokumentace obtížně zjištělná.

Úpravu obsahuje kromě občanského zákoníku také zákon o přeměnách, dle kterého je přemístění sídla považováno za jednu z forem přeměny.¹¹¹

¹⁰⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník: komentář*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014. lxxv, 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8. Str. 477.

¹⁰⁹ KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78.

¹¹⁰ PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. lxxiii, 853 s. ISBN 978-80-7478-368-5. Str. 236.

¹¹¹ Dle ustanovení § 1 odst. 2 PřemZk.

3.5.2 Úprava přeshraničního přemístění sídla v zákoně o přeměnách

Ustanovení § 384a až § 384p PřemZ¹¹² obsahují zvláštní úpravu pro přeshraniční přemístění sídla mezi jurisdikcemi EU, resp. EHP. Zákon umožňuje jednak přemístění sídla českých společností do jiného členského státu EU nebo EHP, jednak přemístění sídla zahraničních společností z jiných členských států do České republiky.

Pokud jde o samotnou realizaci přemístění sídla do ČR, ustanovení § 348a PřemZ stanoví následující tři podmínky. Přesun předně nesmí být zakázán jak právním řádem státu, ve kterém společnost sídlí, tak zároveň i právním řádem státu, kterým se řídí její vnitřní právní poměry. Za druhé musí zahraniční právnická osoba změnit svou právní formu na českou společnost nebo české družstvo. A konečně, vnitřní poměry právnické osoby přemísťující sídlo do ČR se po změně právní formy musejí řídit českým právním řádem.

Úprava přemístění sídla z ČR do zahraničí (resp. členského státu EU nebo EHP) je obsažena v ustanovení § 384f až § 384p PřemZ. Zákonodárce zde stanovil pravidlo, že „*osobní statut a právní forma společnosti nebo družstva se i po přemístění sídla do zahraničí nadále řídí českým právním řádem, pokud nestanoví něco jiného právní řád státu, do něhož společnost či družstvo přemísťuje své sídlo.*“¹¹³ Domnívám se, že toto ustanovení představuje určitou pojistku potvrzující uplatnění inkorporačního principu pro případ, že by zahraniční právní řád otázku rozhodného právního řádu výslovně neupravoval.¹¹⁴ Zákon dále předpokládá, že společnost změní při přemístění sídla svou právní formu na takovou, kterou uznávají právní předpisy členského státu, do kterého má česká společnost přemístit své sídlo. Ovšem jak upozorňuje Čech, ke změně právní formy nemusí dojít, pokud to právní úprava hostitelského státu nevyžaduje.¹¹⁵

¹¹² Není bez zajímavosti, že tato právní úprava byla do zákona o přeměnách vložena jeho novelou č. 355/2011 Sb. Zákonodárce při tvorbě novely vycházel z rozhodnutí SDEU ve věci *Cartesio*, jež k možnosti přeshraniční přeměny sídla zaujímá kladný postoj. Srov. DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměn obchodních společností a družstev*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7357-970-8. Str. 451.

¹¹³ Dle ustanovení § 384f odt 1 věta druhá PřemZ.

¹¹⁴ Zároveň jsem však toho názoru, že zahraniční stát pravděpodobně „*stanoví něco jiného*“, jelikož nebude mít zájem, aby do jeho jurisdikce přesouvaly své statutární sídlo společnosti, jejichž osobním statutem by byl cizí (resp. český) právní řád.

¹¹⁵ ČECH, Petr. Hlavní změny v zákoně o přeměnách od 1. 1. 2012 (I). *Finanční řízení & controlling v praxi*. 2012, č. 2. Str. 32.

V případě přemístění sídla z ČR do zahraničí jsou dále podrobně upraveny náležitosti projektu přemístění sídla do zahraničí. Případné podmínky týkající se obdobné dokumentace v případě přemístění sídla ze zahraničí do ČR může pro zahraniční společnosti stanovit pouze zahraniční zákonodárce.¹¹⁶

Zákon o přeměnách, na rozdíl od občanského zákoníku, neupravuje některé otázky (například zákonné ručení členů statutárního orgánu dle ustanovení § 140 odst. 2 ObčZ). V takových případech nelze vyloučit možnost subsidiárního použití úpravy obsažené v občanském zákoníku.¹¹⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že úprava obsažená v zákoně o přeměnách se od úpravy v občanském zákoníku odlišuje v požadavku, aby osobním statutem byl právní řád jiného členského státu. V důsledku toho se na zahraniční společnosti, jejichž osobním statutem je právo členského státu EU (resp. EHP), budou vztahovat přísnější požadavky¹¹⁸ na přemístění sídla, než jaké stanoví občanský zákoník. Na ostatní zahraniční společnosti ze třetích států se pak vztahuje úprava přeshraničního přemístění obsažená v ustanovení § 138 až 143 ObčZ. Dvořák se nad tímto dvojím režimem pozastavuje a naznačuje, že zákonodárce se mohl při formulaci ustanovení § 138 až 143 ObčZ inspirovat úpravou přeshraničního přemístění sídla obsaženou v §384a až 384p PřemZ, avšak „přehlédl, že tato úprava a (související evropská – poznámka autorky práce) judikatura se vždy týkala pouze právnických osob z členských států EU a EHP,“ v důsledku čehož je nyní česká úprava přeshraničního přemístování sídel velmi liberální.¹¹⁹

¹¹⁶ POKORNÝ, Miroslav; CHADIMOVÁ, Helena. Přeshraniční přemístění sídla společnosti dle novely zákona o přeměnách. In: www.epravo.cz [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [<http://www.epravo.cz/top/clanky/preshranicni-premisteni-sidla-spolecnosti-dle-novely-zakona-o-premenach-85578.html>].

¹¹⁷ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 731.

¹¹⁸ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9. Str. 728.

¹¹⁹ Tomáš DVOŘÁK in: ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník: komentář: svazek I*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014. lxxv, 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8. Str. 476-477. Autor zde zmiňuje doširoka otevřené mantinely pro přemístování sídel zahraničních právnických osob.

3.5.3 Další možnosti úpravy přeshraničního přemístění sídla

Přemístění sídla zahraniční osoby na území České republiky se týká také ustanovení § 30 odst. 3 ZMPS.¹²⁰ Toto ustanovení naznačuje, že zahraniční právnická osoba by mohla mít možnost přemístit formální, zapsané sídlo na území ČR, a přesto zůstat podřízena zahraničnímu právnímu řádu, a to za předpokladu, že by to umožňovala mezinárodní smlouva, přímo použitelný předpis Evropské unie nebo jiný právní předpis.¹²¹ Nicméně aktuálně žádné takové mezinárodní smlouvy není.¹²²

Toto ustanovení lze tudíž vnímat za současného stavu právní úpravy jako hluché místo, ovšem zákonodárce si ponechává otevřený prostor pro případ, že by došlo ke změně situace v budoucnosti.¹²³ Zvolené legislativní řešení z mého pohledu vypovídá o otevřenosti zákonodárce a jeho smyslu pro koherentnost právního řádu. Vyskytují se ovšem i takové názory, že zmínka o výhradě jiné úpravy v mezinárodní smlouvě, přímo použitelném předpisu EU nebo zvláštním právním předpise je nadbytečná.¹²⁴

¹²⁰ Ustanovení § 30 odst. 3 ZMPS zní: „Právnická osoba se sídlem v České republice může být založena pouze podle českého právního řádu. Tím není dotčena možnost přemístit do České republiky sídlo právnické osoby založené podle právního řádu cizího státu, která má sídlo v zahraničí, jestliže to umožňují mezinárodní smlouva, přímo použitelný předpis Evropské unie nebo jiný právní předpis.“

¹²¹ Pouze pro vyloučení případných pochybností uvedu, že ustanovení § 30 odst. 3 věta druhá ZMPS v žádném případě takový postup nepovoluje, pouze nevylučuje, aby tak bylo stanoveno zmíněným způsobem. Srov. BŘÍZA, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014. xxí, 745 s. ISBN 978-80-7400-528-2. Str. 190.

¹²² KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78.

¹²³ Autoři doslova uvádějí, že „zákon nemůže vycházet jen ze současného stavu.“ KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8. Str. 78.

¹²⁴ DOBIÁŠ, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014*. 1. vyd. Praha : Leges, 2013. 528 s. ISBN 978-80-87576-94-6. Str. 140. Autor toto tvrzení dokládá odkazem na „ustanovení § 20“ (pravděpodobně se jedná o tiskovou chybu a autor měl na mysli ustanovení § 2 ZMPS).

4 Společnosti v právu Evropské unie

Prameny evropského práva se tradičně člení na primární a sekundární, přičemž úpravu společností lze nalézt v obou těchto oblastech. Z primárního práva je pro právo společností relevantní především SFEU. Z množiny pramenů sekundárního práva upravují postavení společností zejména legislativní akty – nařízení a směrnice. Významnou úlohu sehrává také interpretační monopol¹²⁵ SDEU a jeho rozhodnutí týkající se slučitelnosti předpisů členských států s primárním právem.

Česká republika přistoupila k Evropské unii dne 1. května 2004. V důsledku tohoto kroku došlo kromě jiného k převzetí veškerých práv a povinností, které tvořily obsah tehdejšího evropského práva. České společnosti tak mohly začít využívat benefitů spojených se svobodou usazování a naskytla se možnost podnikat pod hlavičkou evropských korporátních forem.

Jedním z cílů Evropské unie je vytvoření vnitřního trhu, vymezeného jako prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Pod volný pohyb osob lze podřadit volný pohyb pracovníků a volný pohyb osob samostatně výdělečně činných a společností.¹²⁶ Ve vztahu ke společnostem lze konkrétně hovořit o svobodě usazování.

V evropském právu se nevyskytuje obecná kolizní norma upravující určení osobního statutu společností.¹²⁷ Je tedy na kolizních úpravách jednotlivých členských států, aby stanovily pravidlo pro určení rozhodného práva pro společnosti ve vztazích s mezinárodním prvkem. Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.2, příklonění se k principu sídla, nebo k inkorporačnímu principu v kolizní úpravě států může působit buď jako katalyzátor nebo inhibitor přeshraniční mobility společností mezi členskými státy EU.¹²⁸

V následující kapitole bude zkoumána svoboda usazování a způsob, jakým byla a je interpretována. Prostor bude věnován analýze role, kterou sehrál SDEU ve vztahu ke

¹²⁵ TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014. xlii, 756 s. ISBN 978-80-7400-546-6. Str. 139.

¹²⁶ CRAIG, Paul; DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: text, cases and materials*. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2011. 1155 p. ISBN 978-0-19-957699-9. Str. 715.

¹²⁷ Srov. KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3. Str. 61.

Za výjimku lze považovat přímou úpravu evropských nadnárodních korporátních forem, viz kapitola 4.3.1

¹²⁸ Srov. DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 38.

společnostem. SDEU totiž svou judikaturou postupně usměrňoval a rozšiřoval interpretaci svobody usazování. Pro překlenutí nedostatků a usnadnění mobility mezi členskými státy přistoupil evropský zákonodárce k vytvoření nadnárodních korporátních forem, a to prostřednictvím nařízení. Kromě toho s mobilitou společností úzce souvisí také řada směrnic. Vybraná sekundární legislativa bude také předmětem zkoumání.

4.1 Svoboda usazování v primárním právu EU

Svoboda usazování je upravena v článcích 49 až 55 SFEU. Klíčovými ustanoveními jsou čl. 49 SFEU, který upravuje svobodu usazování obecně pro státní příslušníky členských států EU, a čl. 54 SFEU, který je zvláštním ustanovením rozšiřujícím svobodu usazování také na společnosti. Význam obou článků spočívá také v jejich přímé aplikovatelnosti, kterou dovedl SDEU. Analyzován bude nejdříve čl. 49 SFEU a poté čl. 54 SFEU.

Základní rozsah svobody usazování je vymezen v čl. 49 SFEU.¹²⁹ Hlavní myšlenkou je požadavek stejného zacházení se státními příslušníky jednotlivých členských států, pokud jde o výkon práva usazování. První odstavec čl. 49 SFEU vyjadřuje požadavek zákazu omezení svobody usazování a zároveň naznačuje rozdíl mezi primární a sekundární svobodou usazování. Druhý odstavec čl. 49 SFEU stanoví, že pro výkon samostatné výdělečné činnosti na území členského státu se pro všechny státní příslušníky EU (bez ohledu na to, z jakého členského státu pocházejí) použije národní režim.¹³⁰

Svoboda usazování je v čl. 49 odst. 2 SFEU vymezena poměrně obecně. Svoboda uvádí, že svoboda usazování „představuje lex specialis vůči obecné svobodě pohybu a pobytu občanů EU (čl. 21 SFEU).“¹³¹ Pojmovými znaky usazení jsou samostatná a nezávislá výdělečná činnost (tím se liší od volného pohybu pracovníků) a dále trvalost a založení či vedení podniku (tím se

¹²⁹ Čl. 49 SFEU zní: „V rámci níže uvedených ustanovení jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu.“

Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, zejména společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení, nestanoví-li kapitola o pohybu kapitálu jinak.“

¹³⁰ Srov. CRAIG, Paul; DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: text, cases and materials*. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2011. 1155 p. ISBN 978-0-19-957699-9. Str. 773.

¹³¹ SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xx, 412 s. ISBN 978-80-7400-488-9. Str. 283.

liší od volného pohybu služeb). Speciálním ustanovením ke čl. 49 SFEU je čl. 54 SFEU,¹³² který v podstatě stanoví, že svoboda usazování, se vztahuje také na společnosti.¹³³ Svoboda usazování se obecně dělí na primární a sekundární, přičemž důvodem pro její rozlišování jsou zejména rozdílné národní úpravy práva společností stanovující podmínky pro založení společnosti.¹³⁴

Primární svoboda usazování zahrnuje právo občanů (i) usazovat se na území jiného členského státu za účelem započítí podnikatelské činnosti a (ii) přenést sídlo (již započaté) podnikatelské činnosti na území jiného členského státu.¹³⁵ Společnosti mohou využívat primární svobody usazování (v podobě přemístění sídla již existující společnosti na území jiného členského státu) na základě čl. 49 SFEU ve spojení s čl. 54 SFEU. Nelze však pominout rozdíl mezi fyzickou a právnickou osobou. Z povahy společnosti jako fiktivního konstrukt, jehož právní osobnost je odvozena od právního řádu státu, který ji dá vzniknout, nemůže dojít k založení společnosti na území jiného členského státu.¹³⁶

Po usazení mohou občané i společnosti následně využívat sekundární svobody usazování, a to ve třech formách: mají právo zřizovat v jiných členských státech (i) zastoupení, (ii) pobočky nebo (iii) dceřiné společnosti. Zatímco zastoupení i pobočky nemají právní osobnost a vyznačují se různým stupněm závislosti na hlavním podniku (může se jednat o části podniků zřízené např. za účelem zajišťování logistiky či marketingu na území daného členského státu), dceřiné společnosti jsou subjekty s právní osobností.

Společnost je beneficentem svobody usazování v případě, že má vztah k některému členskému státu, přičemž pro existenci takového vztahu je nutné, aby společnost splňovala dva spolu související požadavky uvedené v čl. 54 SFEU. Za prvé společnost musí být založena podle

¹³² čl. 54 SFEU zní: „*Se společnostmi založenými podle práva některého členského státu, jež mají své sídlo, svou ústřední správu nebo hlavní provozovnu uvnitř Unie, se pro účely této kapitoly zachází stejně jako s fyzickými osobami, které jsou státními příslušníky členských států.*

Společnostmi se rozumějí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva včetně družstev a jiné právnické osoby veřejného nebo soukromého práva s výjimkou neziskových organizací.“

¹³³ Pojem společnost ve smyslu evropského práva je vymezen v kapitole 1.1.2.

¹³⁴ CRAIG, Paul; DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: text, cases and materials*. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2011. 1155 p. ISBN 978-0-19-957699-9. Str. 779-780.

¹³⁵ TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014. xlii, 756 s. ISBN 978-80-7400-546-6. Str. 375.

¹³⁶ STAVINHOVÁ, Petra. Svoboda usazování společností. *Právní rádce*. 2006, č. 9, s. 22-30. Str. 23-24.

práva některého členského státu, tedy musí být splněny „vnitrostátní“ náležitosti pro její vznik (zápis do obchodního rejstříku, minimální výše základního kapitálu apod.). Druhou podmínkou je umístění (i) sídla, (ii) ústřední správy nebo (iii) hlavní provozovny na území členského státu. Důvodem pro formulaci tří alternativních kritérií pro určení státu, od jehož právního řádu se odvozuje právní osobnost společnosti, souvisí s nejednotností v přístupu členských států k otázce určování osobního statutu společnosti.¹³⁷

Společnosti využívají svobodu usazování v souvislosti s organizačními změnami ve vlastnické struktuře společnosti, z důvodu daňových úspor, nebo ve snaze vyhnout se zákonným požadavkům v jiném členském státě. Ostatně právě toto jsou skutkové události, které vyústily v předběžné otázky a SDEU tak měl možnost interpretovat rozsah svobody usazování.

4.2 Vybraná judikatura SDEU vztahující se k primárnímu právu EU

Kolizní normy jednotlivých členských států týkající se určování osobního statutu společností vychází z odlišných principů. V některých případech tak docházelo k situacím, kdy nebylo jasné, jak v kontextu národních úprav práva společností vykládat ustanovení týkající se svobody usazování a možnosti přeshraničního přemístění sídla společností. Příznačnou pro tuto problematiku je postupná proměna výkladu téhož ustanovení SFEU, k níž SDEU dospěl v průběhu 25 let při rozhodování předběžných otázek předkládaných soudy členských států a týkajících se souladu právních řádů členských států s primárním právem. Níže budou analyzována rozhodnutí, která měla na vývoj interpretace svobody usazování největší vliv.

4.2.1 Daily Mail¹³⁸

Společnost Daily Mail, založená podle britského práva, chtěla přemístit své skutečné sídlo z Anglie do Nizozemí, a to kvůli tamější příznivější daňové legislativě, od které si slibovala nižší daňovou zátěž při plánovaném prodeji majetku. Zároveň si však chtěla zachovat právní statut britské společnosti. Ačkoli britská kolizní úprava založená na inkorporačním

¹³⁷ Tedy zda právní řád vychází z inkorporační teorie nebo teorie sídla, viz kapitola 2.2. Srov. rozsudek SDEU ze dne 5. listopadu 2002 ve věci C-208/00 Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), ECLI:EU:C:2002:632 (dále také „rozsudek Überseering“), odst. 18.

¹³⁸ Rozsudek SDEU ze dne 27. září 1988 ve věci C-81/87 The Queen v H.M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust PLC, ECLI:EU:C:1988:456 (dále také „rozsudek Daily Mail“).

principu přesun skutečného sídla umožňuje, podle tehdejších daňových předpisů (vycházející z principu sídla) musela společnost, která chtěla přemístit své skutečné sídlo do zahraničí, před zahájením přesunu získat povolení příslušného finančního úřadu. Společnost Daily Mail v podmínce předchozího povolení spatřovala omezení svobody usazování, obrátila se na soud a ten posléze vznesl předběžnou otázku.¹³⁹

Soudní dvůr dospěl k závěru, že s ohledem na tehdejší rozdílné národní úpravy práva společností nelze primární svobodu usazování podle dnešních článků 49 a 54 SFEU vztahovat na společnosti. Primární právo EU podle rozhodnutí SDEU nezaručovalo společnosti Daily Mail právo na přesun svého skutečného sídla do jiného členského státu za současného zachování statutu společnosti podle práva původního (domovského) státu.¹⁴⁰ Odmítavé stanovisko Soudního dvora k přeshraničnímu přemístění sídla bylo založeno na myšlence, že společnosti jsou fiktivními útvary vytvořenými podle vnitrostátních právních řádů a existujícími pouze na podkladu rozdílných národních úprav, které určují jejich inkorporaci a fungování.¹⁴¹ Evropskému právu proto nepřísluší zasahovat do vztahu mezi společností a vnitrostátním právem, od kterého se bytí společnosti odvíjí.¹⁴² Je tedy ponecháno na jednotlivých členských státech, zda a za jakých podmínek přeshraniční přemístění sídla umožní, a zda při formulaci národních kolizních norem vychází z inkorporačního principu nebo principu sídla.¹⁴³ Jak tuto myšlenku parafrázoval generální advokát Maduro, stát dal a je třeba se smířit s tím, že stát vzal.¹⁴⁴

Hodnocení přístupu Soudního dvora k otázce přeshraničního přemístění sídla společnosti se v době jeho zveřejnění lišila.¹⁴⁵ Zejména němečtí komentátoři jej vnímali jako

¹³⁹ Předběžná otázka se ve skutečnosti týkala daňových předpisů a nikoli přímo svobody usazování. Srov. DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 42.

¹⁴⁰ Rozsudek Daily Mail, odst. 24.

¹⁴¹ Rozsudek Daily Mail, odst. 19.

¹⁴² Srov. SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xx, 412 s. ISBN 978-80-7400-488-9. Str. 289-290.

¹⁴³ DOLEŽIL, Tomáš; SALAČ, Jaroslav. Aktuální otázky svobody usazování (podnikání) obchodních společností. *Právní rozhledy*. 2003, č. 5, s. 224-229. ISSN 1210-6410. Str. 227.

¹⁴⁴ Stanovisko generálního advokáta Poiara Madura ze dne 22. května 2008 k případu C-210/06 *Cartesio* oktató v Szolgáltató bt., ECLI:EU:C:2008:294. [online]. [cit. 2015-06-03]. Odst. 26. Dostupné z [http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=67750&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=560619.]. (dále také „stanovisko generálního advokáta Madura ve věci *Cartesio*“).

¹⁴⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1. Str. 130.

potvrzení konformity teorie sídla s evropským právem.¹⁴⁶ Ve skutečnosti Soudní dvůr tímto rozhodnutím pouze oddálil řešení dlouhodobého a s rozšiřováním evropského společenství stále rostoucího konfliktu mezi kolizním právem členských států a evropským právem.¹⁴⁷

4.2.2 Centros¹⁴⁸

Centros byla společnost založená podle britského práva. Nikdy nevyvíjela v Británii žádnou podnikatelskou aktivitu a na místě zapsaného sídla se nacházela pouze poštovní schránka. Společníci záhy po vzniku společnosti v souladu s britskými předpisy požádali o zřízení pobočky v Dánsku. Oba společníci byli dánští občané, kteří měli za cíl přenést skutečné sídlo společnosti do Dánska a vyvíjet činnost pouze prostřednictvím dánské pobočky.

Z pohledu evropského práva tedy společnost Centros chtěla využít sekundární svobody usazování. Prakticky se ovšem pokoušela obejít požadavek dánské legislativy na minimální kapitál společnosti. Ačkoliv příslušný dánský orgán nepochybně právní osobnost společnosti platně založené podle britského práva, odmítl zápis pobočky provést. Dánský nejvyšší soud následně vznesl předběžnou otázku ohledně výkladu příslušných ustanovení primárního práva.

SDEU konstatoval, že: „*praxe, kdy členský stát zamítá za určitých okolností zapsat do rejstříku pobočku společnosti mající sídlo v jiném členském státu, má (...) za následek, že je bráněno společností založeným v souladu s právními předpisy tohoto jiného členského státu vykonávat právo usazování.*“¹⁴⁹ Společnost, která vznikla v souladu s právem členského státu, tedy může využít sekundární svobody usazování a zřídit v jiném členském státě pobočku, ze které následně bude vyvíjet veškerou podnikatelskou aktivitu. Není přitom překážkou, pokud ve státě inkorporace nevykonává žádnou činnost. SDEU tak opětovně potvrdil svůj liberální přístup k otázce svobody usazování.

¹⁴⁶ KINDLER, Peter. Niederlassungsfreiheit für Scheinauslandsgesellschaften? - Die „Centros“-Entscheidung des EuGH und das internationale Privatrecht. *Neue Juristische Wochenschrift*. 1999, s. 1993-2000. Str. 1997.

¹⁴⁷ DOLEŽIL, Tomáš; SALAČ, Jaroslav. Aktuální otázky svobody usazování (podnikání) obchodních společností. *Právní rozhledy*. 2003, č. 5, s. 224-229. ISSN 1210-6410. Str. 227.

¹⁴⁸ Rozsudek SDEU ze dne 9. března 1999 ve věci C-212/97 Centros Ltd v Erhvervs-og Selskabsstyrelsen, ECLI:EU:C:1999:126 (dále také „rozsudek Centros“).

¹⁴⁹ Rozsudek Centros, odst. 21.

Význam rozhodnutí Centros spočívá především v jednoznačném upevnění sekundární svobody usazování. Jelikož se jednalo o spor mezi dvěma státy vycházejícími z inkorporační teorie, soud se výslovně nevyjadřoval k souladu jedné či druhé teorie určování osobního statutu s evropským právem. Přesto lze rozhodnutí v tomto ohledu považovat za odklon od poměrně zdrženlivého závěru SDEU ve věci Daily Mail. Stoupenci inkorporačního principu je rozhodnutí Centros pro svou liberálnost přijato kladně.¹⁵⁰ Ohlasy německých autorů se ovšem liší.¹⁵¹ Například Roth rozhodnutí označuje za „ránu teorii sídla, ze které se nemusí každý těšit,“¹⁵² Kindler zase zdůrazňuje, že závěry Soudního dvora nemají bezprostřední účinek na německé mezinárodní právo soukromé.¹⁵³

Z Daily Mail a Centros není zřejmé, který ze dvou přístupů k interpretaci svobody usazování by převážil v argumentaci soudního dvora v případě, kdy by společnosti čelily překážkám ve svobodě usazování kladeným právními řádem založeným na principu sídla. Postoj soudního dvora k této otázce vyjasnil rozsudek Überseering.

4.2.3 Überseering

Rozhodnutí je významné zejména tím, že Soudní dvůr se zde vyjádřil k souladu německého pojetí teorie sídla se svobodou usazování. Společnost Überseering, jejíž sídlo bylo v Nizozemí a osobním statutem nizozemský právní řád, požadovala náhradu škody vzniklé v Düsseldorfu po německé společnosti NCC. V období mezi vznikem škody a podáním žaloby ovšem došlo ke změně vlastníků společnosti Überseering, nově se jimi stali němečtí občané žijící v Düsseldorfu, tudíž řada jednání probíhala na území Německa.¹⁵⁴ Tato skutečnost je klíčová, jelikož tímto došlo k přesunu hlavní správy společnosti do Německa, aniž by zde byla společnost nově inkorporována. Z pohledu tehdejších německých kolizních norem,

¹⁵⁰ Srov. DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společnosti včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 43.

¹⁵¹ HÖFFLER, Jürgen. *Die Gestaltungsfreiheit im deutschen und europäischen Genossenschaftsrecht*. Frankfurt am Main : Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2013. ISBN 978-3-631-64580-2. Str. 40-41.

¹⁵² V originále: „Das EuGH-Urteil „Centros“ ist letztlich wohl ein Schlag gegen die Sitztheorie, über den sich nicht jedermann freuen muß.“ ROTH, Günter. Gründungstheorie: Ist der Damm gebrochen?. *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 1999, 21, s 861-867. Str. 861.

¹⁵³ KINDLER, Peter. Niederlassungsfreiheit für Scheinauslandsgesellschaften? - Die „Centros“-Entscheidung des EuGH und das internationale Privatrecht. *Neue Juristische Wochenschrift*. 1999, s. 1993-2000. Str. 1999.

¹⁵⁴ Rozsudek Überseering, odst. 50.

vycházejících z teorie sídla, tak nebyla splněna podmínka inkorporace ve státě, ve kterém je umístěno skutečné sídlo. Společnost Überseering měla své skutečné sídlo v Německu, inkorporována byla ovšem v Nizozemí.

V následném soudním řízení soud konstatoval, že jelikož německý právní řád nepřiznává společnosti Überseering právní osobnost, nemůže zde tato zahájit soudní řízení a žaloba byla odmítnuta.¹⁵⁵ Německý nejvyšší soud si ovšem nebyl zcela jistý, zda uplatnění německé podoby teorie sídla v daném případě je v souladu se svobodou usazování a požádal SDEU o zodpovězení předběžné otázky. Soudnímu dvoru se tak naskytlá příležitost zásadním způsobem přispět do debat¹⁵⁶ o souladu německých kolizních norem vycházejících z teorie sídla se svobodou usazování zaručenou evropským právem.

Jak poznamenává Rothe,¹⁵⁷ SDEU dvůr se vyhnul jednoznačné odpovědi na položenou předběžnou otázku a neuvedl, který ze dvou protichůdných principů je v souladu s evropským právem. Ve svém rozhodnutí se však přiklonil k inkorporační teorii a konstatoval, že „nezbytnou podmínkou pro výkon svobody usazování společnosti je uznání této společnosti tím členským státem, ve kterém se společnost hodlá usadit.“¹⁵⁸

SDEU dovodil, že společnost Überseering může využít svobody usazování a německé předpisy ji nemůžou odepírat procesní způsobilost.¹⁵⁹ Změna vlastnické struktury společnosti Überseering neměla na právní osobnost společnosti žádný vliv proto, že jejím osobním statutem je nizozemský právní řád, který takový postup umožňuje a nesankcionuje.¹⁶⁰

Z rozhodnutí SDEU sice státním vycházejícím z teorie sídla neplyne povinnost jakkoliv měnit své kolizní předpisy a přeorientovat se na inkorporační teorii, nicméně, jak poukazuje Pauknerová, v situacích, kdy společnost fakticky přesídlí do Německa, představují rozhodnutí ve věcech Centros a Überseering „kolizní normu, na základě níž je aplikováno jako právo

¹⁵⁵ Rozsudek Überseering, odst. 9.

¹⁵⁶ EBKE, Werner F. The European Conflict-of-Corporate-Laws Revolution: Überseering, Inspire Art and Beyond. *The International Lawyer*. 2004, roč. 38, č. 3, s. 813-853. Str. 819-820.

¹⁵⁷ ROTHE, Nicole. Freedom of establishment of legal persons within the European Union: An analysis of the European Court of Justice decision in the Überseering case. *American University Law Review*. 2004, roč. 53, č. 5, s. 1103-1141. Str. 1132-1133.

¹⁵⁸ Rozsudek Überseering, odst. 59.

¹⁵⁹ Rozsudek Überseering, odst. 76.

¹⁶⁰ Srov. rozsudek Überseering, odst. 80.

rozhodné pro určení způsobilosti společnosti právo státu, podle něhož byla společnost založena.¹⁶¹

Ačkoliv rozhodnutí vyznívá jasně ve prospěch inkorporační teorie, hledali někteří němečtí autoři způsoby, jak udržet „německou pevnost“ teorie sídla.¹⁶² Je třeba zdůraznit, že rozhodnutí SDEU je závazné pouze pro vztahy mezi členskými státy. Osobní statut společnosti, která je založená podle právního řádu nečlenského státu, tak může členský stát nadále určovat podle principu sídla.¹⁶³ Ovšem nic nebrání státům upravit svobodu usazování společností prostřednictvím dvou- nebo vícestranných smluv. To je ostatně i příklad Německa a USA, kteří uzavřeli bilaterální dohodu.¹⁶⁴ Podrobněji bude o možnostech mobility společností mezi členy EU a třetími státy pojednáno v kapitole 5.

Před otázkou, zda pokračovat v nastoleném trendu poměrně širokého chápání a aplikace svobody usazování, a to na úkor vnitrostátních kogentních předpisů, se SDEU ocitl při rozhodování ve věci Inspire Art.

4.2.4 Inspire Art¹⁶⁵

V případě Inspire Art se SDEU zabýval otázkou, zda členský stát může klást sekundární svobodě usazování takové překážky, které nepředstavují absolutní znemožnění usazení zahraniční společnosti. Společnost Inspire Art byla inkorporovaná v Anglii proto, aby se vyhnula požadavkům nizozemského práva společností ohledně splacení minimálního kapitálu a odpovědnosti společníků. Zakladatelem a jednatelem byl přitom nizozemský občan, a společnost vykonávala veškeru činnost v Nizozemí prostřednictvím zde registrované pobočky.

¹⁶¹ Srov. PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2 vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xxx, 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6. Str. 71.

¹⁶² HÖFFLER, Jürgen. *Die Gestaltungsfreiheit im deutschen und europäischen Genossenschaftsrecht*. Frankfurt am Main : Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2013. ISBN 978-3-631-64580-2. Str. 42.

¹⁶³ GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7. Str. 1746.

¹⁶⁴ Podle rozsudku německého nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2003, sp. zn. VIII ZR 155/02, se právní osobnost společnosti založené v USA a vyvíjející činnost v Německu posoudí nikoli podle německé kolizní úpravy založené na principu sídla, nýbrž podle Dohody o přátelství, obchodu a lodní dopravě ze dne 29. října 1954 („*Freundschafts-, Handels- und Schifffahrtsvertrag*“). Rozhodnutí v německém jazyce dostupné online např. z [<http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=340107c2dad3933b5b595df8a6c8f871&nr=25663&pos=1&anz=2>].

¹⁶⁵ Rozsudek SDEU ze dne 30. září 2003 ve věci C-167/01 *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd*, ECLI:EU:C:2003:512 (dále také „rozsudek Inspire Art“).

Podle názoru orgánu, který zodpovídal za vedení obchodního rejstříku, naplňovala Inspire Art definici pseudozahraniční společnosti podle příslušných nizozemských předpisů a jako taková musela splňovat řadu požadavků, které ovšem Inspire Art podle anglického práva buď vůbec neměla, nebo nebyly tak přísné. Snaha obejít tyto požadavky inkorporací v Anglii a následným usazením v Nizozemí by tak měla stejný výsledek, jako založení společnosti přímo v Nizozemí.

Vhledem k závěrům, k nimž SDEU dospěl v rozsudcích Centros a Überseering, nebylo rozhodnutí ve věci Inspire Art překvapujícím, jelikož soud pokračoval v nastoleném trendu interpretace svobody usazování. Opětovně konstatoval, že založení společnosti ve členském státě s cílem využít mírnějšího režimu práva společností není v rozporu s evropským právem.¹⁶⁶ Tento závěr SDEU dále rozvinul ve vztahu k pokusům společností vyhnout se přísným předpisům ve státě, kde společnost zamýšlí primárně vyvíjet činnost a odpovídajícím pokusům států stanovit takové kolizněprávní a hmotněprávní překážky, které by tyto pseudozahraniční společnosti donutily splnit stejné požadavky, jako platí pro domácí společnosti.¹⁶⁷

SDEU dovodil, že požadavky nizozemského práva ohledně minimální výše základního kapitálu a odpovědnosti jednatele představovaly porušení článků 49 a 54 SFEU. Společnosti Inspire Art tak bylo bráněno ve svobodě usazování se.¹⁶⁸ Jak poukazuje Ebke, ve světle triády rozhodnutí Centros-Überseering-Inspire Art si lze jen stěží představit situaci, kdy by jednání společnosti bylo SDEU označeno za podvodné či zneužívající a členský stát by tak byl oprávněn omezit svobodu usazování.¹⁶⁹

Z rozsudků Überseering a Inspire Art vyplývá, že vnitřní záležitosti společnosti, která je inkorporovaná v jednom členském státě a vykonává činnost v odlišném členském státě, se řídí právním řádem státu inkorporace. Tato skutečnost je z kolizněprávního hlediska obecně vnímána jako vítězství inkorporační teorie nad teorií sídla na evropské úrovni.¹⁷⁰ Rozhodnutí

¹⁶⁶ Rozsudek Inspire Art, odst. 98.

¹⁶⁷ CHOBOLA, Tomáš. Svoboda usazování společností v právu ES: Existují ještě bariéry pohybu společností přes hranice členských států?. *EMP*. 2004, č. 7-8, s. 3-10. ISSN 1210-3977. Str. 6.

¹⁶⁸ Rozsudek Inspire Art, odst. 101.

¹⁶⁹ EBKE, Werner F. The European Conflict-of-Corporate-Laws Revolution: Überseering, Inspire Art and Beyond. *The International Lawyer*. 2004, roč. 38, č. 3, s. 813-853. Str. 840-841.

¹⁷⁰ Srov. DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6. Str. 48 a HÖFFLER, Jürgen. *Die Gestaltungsfreiheit im deutschen und europäischen Genossenschaftsrecht*. Frankfurt am Main : Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2013. ISBN 978-3-631-64580-2. Str. 42.

skutečně vyplývají ve prospěch inkorporační teorie, přesto nelze říci, že teorie sídla by byla zcela pohřbena. Podle mého názoru byly pouze omezeny ty účinky teorie sídla, které jsou ve svém důsledku v rozporu s primárním právem.

4.2.5 Cartesio

Ve věci Cartesio byla řešena otázka, nakolik může členský stát omezit svobodu usazování domovské společnosti, která hodlá přemístit sídlo do zahraničí. Cartesio Oktató és Szolgáltató bt, společnost sídlící v Maďarsku a řídicí se maďarským právním řádem, chtěla přemístit své sídlo (ústřední správu) do Itálie. Standardním postupem podle maďarského práva společností by bylo zrušení a likvidace společnosti v Maďarsku a následné založení v Itálii. Společnost Cartesio si ovšem chtěla zachovat svou právní subjektivitu i osobní statut, zůstat zapsaná v Maďarsku a být dále považována za společnost podle maďarského práva. Podala proto k příslušnému maďarskému rejstříkovému soudu žádost o zápis změny sídla, které chtěla přesunout z maďarského města Baja do italského Gallarate. Rejstříkový soud žádost zamítl, jelikož podle jeho názoru byl takový postup v rozporu s maďarským právem.

Maďarský soud položil SDEU celkem čtyři předběžné otázky, přičemž právě ta týkající se svobody usazování vzbudila zájem odborné veřejnosti.¹⁷¹ Podobně jako v případě Daily Mail se jednalo o možnost přeshraniční změny sídla společnosti za současného zachování dosavadního osobního statutu. SDEU tedy rozhodoval, zda je stále aktuální interpretace, dle které články 49 a 54 SFEU společně nepřiznávají primární svobodu usazování. Ve prospěch liberálnějšího chápání svobody usazování se vyslovil ve svém stanovisku generální advokát Maduro. Členské státy dle jeho názoru nemají volnost při rozhodování o „životě a smrti“ domácích společností.¹⁷² Ve svých úvahách Maduro vyšel také z rozhodnutí ve věci Sevic Systems.¹⁷³

¹⁷¹ GERNER-BEUERLE, Carsten; SCHILLIG, Michael. The mysteries of freedom of establishment. *International & comparative law quarterly*. 2010, č. 2, s. 303-323. ISSN 0020-5893. Str. 304.

¹⁷² Stanovisko generálního advokáta Madura ve věci Cartesio, odst. 31.

¹⁷³ Rozsudek SDEU ze dne 13. prosince 2005 ve věci C-411/03 SEVIC Systems AG, ECLI:EU:C:2005:762. SDEU v daném případě judikoval, že přeshraniční fúze spadá pod svobodu usazování, a že rozdílné zacházení se společnostmi podle toho, zda má fúze vnitrostátní nebo přeshraniční povahu, je v rozporu se svobodou usazování. V současnosti je již úprava přeshraničních fúzí harmonizována směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2005/56/ES ze dne 26. října 2006 o přeshraničních fúzích kapitálových společností.

SDEU se však se stanoviskem generálního advokáta neztotožnil, když zaujal k řešení předběžné otázky stejný přístup, jako v rozsudku Daily Mail. Soud konstatoval, že členský stát má „možnost volby při definování jak vazby, která je vyžadována od společnosti k tomu, aby mohla být považována za společnost založenou podle jeho vnitrostátního práva, která může z tohoto titulu využít práva na usazování, tak vazby vyžadované pro pozdější zachování tohoto postavení.“¹⁷⁴ Z toho vyplývá, že členský stát může omezit primární svobodu usazování domovských společností v zahraničí, a to například právě podmíněním aplikace domácího právního řádu umístěním skutečného sídla v jurisdikci daného státu. Část komentátorů přijala rozhodnutí s rozpaky, předmětem kritiky byla především argumentace SDEU, která v porovnání s propracovaným stanoviskem generálního advokáta Madura nepůsobí příliš přesvědčivě.¹⁷⁵

Aby důsledkem tohoto restriktivního přístupu SDEU zákonodárci členských států nezískali dojem, že mají možnost přeshraniční změně sídla klást jakékoliv podmínky, SDEU zdůraznil, že svoboda usazování umožňuje přemístit své sídlo, pokud se společnost zároveň změní na společnost určité formy upravené vnitrostátním právem členského státu, do něhož se přesunula.¹⁷⁶ Pokud by v takovém případě členský stát ukládal povinnost zrušení a likvidace společnosti, představovala by tato povinnost překážku svobody usazování.¹⁷⁷ Touto úvahou SDEU rozvíjí myšlenku generálního advokáta Madura, podle něhož státy nemají absolutní nadvládu zejména nad „smrtí“ domácí společnosti, nýbrž tuto nadvládu ztrácí ve chvíli, kdy společnost „převlékne“ svou korporátní formu v souladu s předpisy jiného členského státu.

Ačkoliv se SDEU výslovně nepřiklonil k inkorporační teorii nebo teorii sídla,¹⁷⁸ vyplývá z jeho závěrů omezení pro druhou jmenovanou. SDEU totiž tím, že státům přikázal umožnit společnostem přemístit své sídlo do zahraničí (za současné změny právní formy),¹⁷⁹ nepřímo limitoval možnosti aplikace teorie sídla, podle které tradičně přeshraniční přemístění sídla

¹⁷⁴ Rozsudek Cartesio, odst. 110.

¹⁷⁵ Srov. GERNER-BEUERLE, Carsten; SCHILLIG, Michael. The mysteries of freedom of establishment. *International & comparative law quarterly*. 2010, č. 2, s. 303-323. ISSN 0020-5893. Str 309 a PETRONELLA, Vittoria. The Cross-Border Transfer of the Seat after Cartesio and the Non-Portable Nationality of the Company. *European Business Law Review*. 2010, roč. 21, č. 2, s. 245-265. ISSN 0959-6941. Str. 263-264.

¹⁷⁶ Srov. rozsudek Cartesio, odst. 111.

¹⁷⁷ Srov. rozsudek Cartesio, odst. 112 a 113.

¹⁷⁸ GERNER-BEUERLE, Carsten; SCHILLIG, Michael. The mysteries of freedom of establishment. *International & comparative law quarterly*. 2010, č. 2, s. 303-323. ISSN 0020-5893. Str.316-320.

¹⁷⁹ Rozsudek Cartesio, odst. 111 -113.

znamenal zánik společnosti.¹⁸⁰ Osobně jsem toho názoru, že rozsudek Cartesio nelze vnímat jako porážku doktríny skutečného sídla, nýbrž jako její usměrnění k souladu se svobodou usazování.

Výkonem svobody usazování v hostitelském státě se SDEU zabýval v případě VALE.

4.2.6 VALE¹⁸¹

Maďarské právo společností figuruje také v dalším významném případě týkajícím se tentokrát přeshraniční přeměny společnosti. Italská společnost VALE Costruzioni Srl hodlala přesídlit do Maďarska za současné změny právní formy a podřízení se maďarskému právnímu řádu. Výmaz z italského obchodního rejstříku proběhl úspěšně včetně vložení poznámky o přestěhování společnosti do Maďarska. Společnost se následně reinkorporovala podle maďarského práva (jako společnost VALE Építési kft), ovšem maďarský soud žádost o zápis do obchodního rejstříku zamítl. Důvodem zamítnutí byla skutečnost, že maďarské právo upravovalo pouze vnitrostátní přemístění sídla. Přeshraniční přemístění sídla a požadavek společnosti, aby v maďarském rejstříku byl uveden údaj o její italské předchůdkyni, příslušný maďarský zákon neumožňoval.

SDEU předně potvrdil závěry rozhodnutí Daily Mail a Cartesio když konstatoval, že existence společnosti je odvozena od národního právního řádu, kterým se řídí její vznik a fungování, a dále že je ponecháno na členském státu, jak definuje vazbu nutnou k tomu, aby společnost považoval za domácí a umožnil ji z tohoto titulu využít práva na usazování, jakož i vazby nutné pro následné zachování statutu domácí společnosti.¹⁸² SDEU dále zdůraznil, že je to právě členský stát, kdo stanoví „*pravidla pro založení a fungování společnosti, která vznikne přeshraniční přeměnou*“.¹⁸³ Zároveň ale SDEU jasně ohraničil míru legislativní autonomie národního zákonodárce, když uvedl, že členský stát nesmí rozlišovat, zda přeměnu činí společnost domácí nebo zahraniční.¹⁸⁴

¹⁸⁰ Srov. VALK, Olivier. C-210/06 Cartesio - Increasing corporate mobility through outbound establishment. *Utrecht Law Review*. 2010, roč. 6, č. 1, s. 151-167. Str. 161-164.

¹⁸¹ Rozsudek SDEU ze dne 12. července 2012 ve věci C-378/10 VALE Építési Kft, ECLI:EU:C:2012:440 (dále také „rozsudek VALE“).

¹⁸² Rozsudek VALE, odst. 27 a 29.

¹⁸³ Rozsudek VALE, odst. 30.

¹⁸⁴ Rozsudek VALE, odst. 41.

Členský stát nemůže odůvodňovat rozdílné zacházení s domácí a zahraniční společností při přesunu sídla absencí příslušné sekundární legislativy EU.¹⁸⁵ Někteří autoři přesto upozorňují na nejasnosti, které by mohly nastat v situacích, kdy by členský stát neobsahoval konkrétní procesní pravidla pro provedení přeměny,¹⁸⁶ a za nejvhodnější řešení považují harmonizaci na unijní úrovni.¹⁸⁷

SDEU v rozhodnutí VALE úžeji vymezil pojmem usazování jako „účinný výkon hospodářské činnosti prostřednictvím stále provozovny v hostitelském členském státě po neurčitou dobu.“¹⁸⁸ Zejména německá literatura upozorňuje na skutečnost, že se jedná o odklon od dosavadní judikatury ve věcech Centros, Überseering a Inspire Art.¹⁸⁹ V budoucí judikatuře SDEU lze tedy předpokládat, že kritéria SDEU pro posuzování, zda společnost využívá svobody usazování, budou přísnější.¹⁹⁰ To by mohlo do určité míry omezit příležitosti k soutěžení právních řádů, zakládání letter-box společností a zvýšit ochranu věřitelů. Rozsudek VALE lze vnímat jako potvrzení, že svoboda usazování zaručuje přeshraniční změnu sídla v obou směrech (tedy jak z pohledu státu původu, tak z pohledu hostitelského státu).

4.3 Společnosti v sekundárním právu EU

Sekundární legislativa je významným pramenem evropského práva společností. V současné době jsou platná tři nařízení a téměř dvacet směrnic týkajících se nejrůznějších dílčích otázek týkajících se společností. Cílem evropského zákonodárce je přispět k harmonizaci nebo alespoň ke sblížení jednotlivých národních úprav členských států. Ovšem velkým

¹⁸⁵ Rozsudek VALE, odst. 38.

¹⁸⁶ ZILINSKY, Marek. VALE: A Never Ending Story on Free Movement of Companies within the EU Finally Ended?. In: www.europeanlawblog.eu [online]. 19. červenec 2012 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z [http://europeanlawblog.eu/?p=717]

¹⁸⁷ Srov. BEHME, Caspar. Der grenzüberschreitende Formwechsel von Gesellschaften nach Cartesio und Vale. *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*. 2012, č. 10, s. 936-939. Str. 939. Jedná se o návrh čtrnácté směrnice o přeshraniční změně sídla, stanovující jednotné podmínky pro tyto/tuto formy přeměn. K této problematice blíže v kapitole 4.3.3.

¹⁸⁸ Rozsudek VALE, odst. 34. Bötcher a Kraft označují toto vymezení za „průkopnické“ BÖTTCHER, Leif; KRAFT, Julia. Grenzüberschreitender Formwechsel und tatsächliche Sitzverlegung – Die Entscheidung VALE des EuGH. *Neue Juristische Wochenschrift*. 2012, s. 2701-2704. Str. 2703.

¹⁸⁹ HÖFFLER, Jürgen. *Die Gestaltungsfreiheit im deutschen und europäischen Genossenschaftsrecht*. Frankfurt am Main : Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2013. ISBN 978-3-631-64580-2. Str. 46.

¹⁹⁰ Srov. KINDLER, Peter. Der reale Niederlassungsbegriff nach dem VALE-Urteil des EuGH. *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2012, s. 888-893. Str. 892.

problémem je kromě divergence a fragmentace právních předpisů členských států také „neochota členských států vzdát se svých vlastních historických tradic.“¹⁹¹ Ne všechny legislativní pokusy jsou proto úspěšné.

V následujících podkapitolách budou přiblížena nařízení upravující jednotlivé nadnárodní korporátní formy a směrnice upravující přeshraniční fúze. Prostor bude věnován také návrhu směrnice o evropské obdobě společnosti s ručením omezeným a směrnicí o přeshraničním přemístění sídla.

4.3.1 Nadnárodní korporátní formy

Sekundární právo EU v současné době umožňuje podnikatelským subjektům zvolit si pro svou činnost jednu ze tří forem nadnárodních společností – evropskou akciovou společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení a evropskou družstevní společnost. Každá z těchto forem je vhodná pro různé podnikatelské záměry. Právní úprava jednotlivých typů společností má více úrovní. Základ je obsažen v příslušném nařízení a doplněn směrnicí upravující účast zaměstnanců. Nařízení však dále obsahují řadu zmocnění, na základě kterých si členské státy mohou konkrétní otázky upravit vlastními vnitrostátními předpisy.

Ačkoli jsou tedy nadnárodní korporátní formy upravené evropským právem, nejedná se o zcela unifikovanou úpravu. Odlišnosti se odvíjejí od toho, nakolik členské státy jednotlivé korporátní formy přizpůsobily potřebám svých vnitřních právních řádů. V podstatě se tak jedná o 28 odlišných úprav vytvořených na půdorysu konkrétního nařízení. Podmínkou pro vytvoření každé z forem je přítomnost přeshraničního (evropského) prvku. Společným rysem je pak vždy příslušným nařízením přiznaná primární svoboda usazování.

Nadnárodní korporátní formu si v současnosti mohou za stanovených podmínek pro svou činnost zvolit společnosti všech typů, podnikatel - fyzická osoba nebo družstvo. Zejména akciové společnosti se mohou podílet na vytvoření všech evropských korporátních forem. Na její úpravu se proto zaměřím podrobněji.

¹⁹¹ SYLLOVÁ, Jindřiška; PÍTROVÁ, Lenka; PALDUSOVÁ, Lenka et al. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1 vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. xli, 1299 s. ISBN 978-80-7400-339-4. Str. 326.

Evropská akciová společnost („SE“)

Právní úprava evropské akciové společnosti je obsažena v nařízení Rady č. 2157/2001¹⁹² a doplněna směrnicí Rady 2001/86/ES.¹⁹³ Jak zmiňuje preambule nařízení o SE, první oficiální návrh pochází z roku 1970. Jedním z hlavních impulzů pro vytvoření nadnárodní akciové společnosti byla snaha přizpůsobit evropský trh požadavkům ekonomické globalizace.¹⁹⁴ Vůdčí myšlenkou bylo umožnit společností efektivní fungování napříč všemi členskými státy a minimalizovat překážky kladené vnitrostátními právními řády. Konečná unijní úprava však nepřekonalala veškerá specifika národních práv společností a SE ve své konečné podobě stále do určité míry pociťuje rozdíly mezi právními úpravami jednotlivých členských států.

Nařízení o SE reguluje pouze základní okruh právních otázek spojených s vytvořením nadnárodní korporátní formy (zejména založení SE, možnost přeshraničního přemístění sídla, organizační strukturu SE). Záležitosti nařízením o SE neupravené se řídí vnitrostátní předpisy jednotlivých členských států. V českém právním řádu upravuje otázky, o kterých to nařízení o SE stanoví, zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti („zákon o SE“), subsidiárně se použijí předpisy upravující akciovou společnost.

Nařízení o SE stanovuje pět možností vytvoření SE.¹⁹⁵ Konkrétně se jedná o (i) fúzi akciových společností, (ii) založení holdingové SE, (iii) založení dceřiné SE, (iv) přeměnu akciové společnosti na SE, a konečně (v) založení dceřiné SE jinou, již existující, SE. Někteří autoři zastávají názor, že „numerus clausus“ ohledně možností založení SE a požadavek nadnárodního charakteru jsou do určité míry pouze formalitou.¹⁹⁶

SE může podnikat na území všech států EU jako jedna entita. Zejména pro nadnárodní společnosti, působící na území více členských států, může být jednodušší vytvořit jednu

¹⁹² Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (SE) („nařízení o SE“).

¹⁹³ Směrnice Rady č. 2001/86/ES ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

¹⁹⁴ Tento impuls vzešel ze zprávy Poradní skupiny pro konkurenceschopnost (Competitiveness Advisory Group). Srov. MARYCHURCH, Judith. *Societas Europaea: harmonization or Proliferation of Corporations Law in the European Union?*. *Australian International Law Journal*. 2002, s. 80-105. Dostupné z [http://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1025&context=lawpapers].

¹⁹⁵ Ustanovení čl. 2 a čl. 3 nařízení o SE.

¹⁹⁶ OECHSLER, Jürgen. *Der praktische Weg zur Societas Europaea (SE) - Gestaltungsspielraum und Typenzwang*. *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*. 2005, č. 17, s. 692-702. Str. 702.

holdingovou společností namísto zakládání společnosti v každém členském státě. Takové řešení zvolily například společnosti Allianz SE se sídlem v Německu nebo AmRest Holdings SE se sídlem v Polsku.

Evropský zákonodárce umožnil SE využívat primární usazovací svobodu. SE může přemístit své sídlo z jednoho členského státu do druhého, aniž by to nějak ovlivnilo její právní osobnost, což bezesporu usnadňuje korporátní mobilitu v EU.¹⁹⁷ Přemístění sídla vyžaduje změnu rozhodného právního řádu. Nařízení o SE tedy nejde tak daleko, že by SE umožňovalo mít zapsané sídlo v jednom členském státu a řídit se právním řádem jiného členského státu. Právní úprava přemístění sídla SE je obsažena v čl. 8 nařízení o SE a je poměrně obsáhlá.¹⁹⁸ SE usilující o přemístění sídla musí mimo jiné vypracovat projekt přemístění a získat od příslušného orgánu osvědčení o splnění potřebných formalit. Celý proces přemístění sídla však kvůli těmto požadavkům může být ve finále náročný administrativně, časově i finančně.

SE je nejčteněji využívanou formou nadnárodní korporace k podnikání. K její popularitě kromě jiného přispívá možnost volby mezi monistickou a dualistickou organizační strukturou, a to i v těch členských státech, jejichž právní řád umožňuje pouze jeden z těchto modelů. Jako nevýhodu lze spatřovat využitelnost SE pouze pro větší podniky, a to s ohledem na kapitálovou náročnost.¹⁹⁹

Evropské hospodářské zájmové sdružení („EHZS“)

Evropské hospodářské zájmové sdružení je nejstarší formou evropské nadnárodní společnosti. Je upravené nařízením Rady č. 2137/85.²⁰⁰ V českém právu upravuje ty poměry, u kterých to nařízení o EHZS stanoví, zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení („zákon o EHS“). Ustanovení § 2 zákona o EHZS stanoví, že na právní poměry EHZS se subsidiárně použijí předpisy o veřejné obchodní společnosti. Jak bylo

¹⁹⁷ Srov. DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropská (akciová) společnost*. Praha : POLYGON, 2006. 632 s. ISBN 80-7273-133-5. Str. 17-18.

¹⁹⁸ Jelikož je v tomto případě nutný koordinovaný postup rejstříkových orgánů dvou členských států, je snaha o co nejpodrobnější úpravu a eliminaci možných národních nesouladů pochopitelná.

¹⁹⁹ Ustanovení čl. 4 odst. 2 nařízení o SE stanovuje požadavek na upsaný základní kapitál ve výši nejméně 120.000 eur.

²⁰⁰ Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. července 1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) („nařízení o EHZS“).

naznačeno výše, jedním z důsledků odlišných národních úprav EHZS je skutečnost, že ne ve všech členských státech je EHZS právnickou osobou.

EHZS přispívá k usnadnění přeshraniční mobility společností zejména umožněním přeshraniční změny sídla, přičemž podobně jako v případě SE je vyžadována změna rozhodného právního řádu. V době vydání nařízení o EHZS představoval koncept umožňující přemístit sídlo za zachování kontinuity sdružení v evropském právním prostředí novinku.

Hlavním účelem EHZS není vykonávat podnikatelskou činnost a vytvářet zisk, nýbrž usnadňovat nebo rozvíjet hospodářskou činnost svých členů přesahující hranice členského státu, a tím umožňovat růst jejich hospodářských výsledků.²⁰¹ Četnost využití této korporátní formy není příliš vysoká²⁰² a přinejmenším v českém prostředí nepůsobí EHZS příliš atraktivně.²⁰³

Evropská družstevní společnost („SCE“)

Evropská družstevní společnost je na evropské úrovni upravena nařízením Rady č. 1435/2003,²⁰⁴ které doplňuje směrnice Rady č. 2003/72/ES.²⁰⁵ V českém právní řádu jsou podrobnosti upraveny zákonem č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti. SCE odpovídá českému pojetí družstva a právě snaha o podporu přeshraničního podnikání ve formě družstva stála za vytvořením této nadnárodní korporátní formy.²⁰⁶ Evropský zákonodárce tak umožnil přeshraniční spolupráci fyzických osob, společností i družstev. Tyto subjekty mohou vytvářet sdružení s monistickou nebo dualistickou vnitřní strukturou orgánů a variabilním

²⁰¹ Srov. preambuli nařízení o EHZS.

²⁰² Podle statistických informací zveřejněných proevropským think-tankem Libertas – Europäisches Institut existovalo ke dni 11. prosince 2014 v EU 1942 sdružení, přičemž nejvíce jich bylo registrovaných v Belgii (356), Německu (314) a Francii (279). [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www.libertas-institut.com/de/EWIV/statistik.pdf]. Zajímavostí je, že od roku 2002 se i přes zvyšující se počet nových členských států EU počet zakládaných EHZS pozvolna snižuje. Domnívám se, že v tomto trendu může hrát roli také rozšíření evropských korporátních forem o SE a SCE.

²⁰³ Podle údajů dostupných z veřejné databáze ekonomických subjektů ARES spravovanou Ministerstvem financí ČR bylo ke dni 3. května 2015 v ČR zaregistrováno 6 EHZS. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz].

²⁰⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003 o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE).

²⁰⁵ Směrnice Rady č. 2003/72/ES ze dne 22. července 2003, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

²⁰⁶ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the promotion of co-operative societies in Europe. COM/2004/0018 final. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0018&from=CS].

základním kapitálem. Cílem činnosti SCE je naplňování společných hospodářských, sociálních a kulturních cílů a potřeb jeho členů.²⁰⁷ SCE, stejně jako SE a EHZS, požívá primární svobody usazování.

Ke třem výše uvedeným typům společností lze uvést, že hlavním kritériem při volbě konkrétní nadnárodní formy je charakter podnikatelské činnosti. SE usnadňuje přeshraniční podnikání a je vhodná pro kapitálové náročně projekty. EHZS má spíše podpůrnou funkci spočívající v kumulaci zdrojů a dovedností, jeho cílem není vytvářet zisk. Hlavním účelem SCE je uspokojování potřeb jeho členů. Z uvedeného vyplývá, že ze stávajících korporátních forem je pro podnikatelskou činnost vhodná zejména SE.

Societas Unius Personae - společnost s ručením omezeným s jediným společníkem

V dubnu 2014 předložila Komise návrh směrnice²⁰⁸ týkající se společností s ručením omezeným s jediným společníkem. Cílem návrhu je vytvořit jednoduchá a flexibilní pravidla, která by umožnila malým a středním podnikům snadnější zakládání společností v ostatních členských státech.²⁰⁹ Je důležité zdůraznit, že návrh nepočítá s vytvořením nové nadnárodní korporátní formy, nýbrž s harmonizací stávajících národních úprav společností s ručením omezeným, v podstatě se jedná o vytvoření standardizované formy společnosti s ručením omezeným. Pokud by návrh byl úspěšný, nahradila by směrnice o SUP doposud platnou směrnici 2009/102/EC,²¹⁰ která mimo jiné stanoví povinnost členských států umožnit existenci společnosti s ručením omezeným s jediným společníkem, avšak neupravuje otázky založení, ochrany věřitelů nebo minimální výše základního kapitálu.

Návrh stanovuje povinnost členských států zavést ve svém právním řádu novou formu jednoosobové společnosti s ručením omezeným pod názvem Societas Unius Personae, „SUP“. Základní pravidla týkající se založení SUP, znění stanov, výše základního kapitálu a ochrany

²⁰⁷ Ustanovení čl. 1 odst. 3 nařízení o SCE.

²⁰⁸ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem COM/2014/0212 final - 2014/0120 (COD). [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014PC0212&from=CS>] („směrnice o SUP“).

²⁰⁹ Původní návrh z roku 2008 na vytvoření evropské soukromé společnosti (Societas Privata Europaea, „SPE“) neuspěl a Komise jej v říjnu roku 2013 vzala zpět z důvodu nemožnosti dosáhnout shody. Srov. Evropská Komise. Tisková zpráva: Program REFIT: Účelnost v zájmu růstu: Komise činí další ambiciózní kroky k usnadnění práva EU. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-891_cs.htm].

²¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009 v oblasti práva společnosti o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem.

věřitelů by v důsledku harmonizace byly ve všech státech stejné. Ke zjednodušení procesu vytvoření SUP a ke snížení nákladů by měla přispět možnost uskutečnit celý proces elektronicky. Zakládající subjekt by tak mohl novou SUP zaregistrovat odkudkoliv. V případě elektronického založení SUP by zároveň směrnice uložila povinnost vypracovat stanovy podle standardizovaného vzoru. Při elektronickém založení by celý proces vzniku společnosti měl trvat maximálně tři pracovní dny.²¹¹ Pozitivní motivací k využívání této formy podnikání zřejmě bude také požadavek na základní kapitál v minimální výši 1 euro.

Návrh směrnice o SUP je odbornou veřejností poměrně diskutovaný. Pozitivně hodnocená je zejména snaha snížit náklady, zjednodušit proces založení a podpořit přeshraniční aktivitu malých a středních podnikatelů. Bude-li návrh přijat, budou některé členské státy (např. Německo) muset dále liberalizovat své předpisy upravující právo společností.²¹² Vyjadřují-li autoři nějaké kritické připomínky, pak je to s ohledem na výši požadovaného základního kapitálu potřeba zajistit účinné záruky pokud jde o ochranu věřitelů a zaměstnanců.²¹³ Dále je také poukazováno na rizika spojená s elektronizací celého postupu založení SUP, zejména pokud jde o identifikaci účastníků a bezpečnost přenášených dat.²¹⁴ Podle některých názorů²¹⁵ by k otevření jednotného trhu pro malé a střední podniky přispělo spíše než harmonizace opětovné obnovení diskuzí o vytvoření nadnárodní obdoby společnosti s ručením omezeným. Návrh neupravuje možnost přeshraničního přemístění sídla.

²¹¹ Článek 14 odst. 4 návrhu směrnice o SUP.

²¹² DRYGALA, Tim. What's SUP? Der Vorschlag der EU-Kommission zur Einführung einer europäischen Einpersonengesellschaft (Societas Unius Personae, SUP). *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2014, s. 491-497. Str. 497.

²¹³ Závěrečná zpráva z konference „Societas Unius Personae (SUP): What's in it for SMEs?“ pořádané 25. února 2015 v Bruselu Sdružením malých a středních podnikatelů (UEAPME), Asociací certifikovaných účetních (ACCA) a BUSINESSEUROPE. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www3.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/disc/news/SUP%20%20report%20summary.pdf].

²¹⁴ EICKELBERG, Jan. SUP, EGVP, ePerso und XML – Die schöne neue (digitale) Welt der GmbH-Gründung. *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*. 2015, s. 81-86.

²¹⁵ Jedná se o názor vyjádřený ve stanovisku Německé komory průmyslu a obchodu k návrhu směrnice o SUP a ve stanovisku Německého spolku daňových poradců k návrhu směrnice o SUP. Srov. Gemeinsame Stellungnahme zum Vorschlag für eine Richtlinie über Gesellschaften mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter, COM(2014) 212 final. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www.dihk.de/themenfelder/recht-steuern/eu-internationales-recht/recht-der-europaeischen-union/dihk-positionen-zu-eu-gesetzesvorhaben/stellungnahme-verbaende-sup/at_download/file?mdate=1412850351094] a Vorschlag einer Richtlinie über Gesellschaften mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter vom 9.4.2014, COM(2014) 212 final. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www.dstv.de/interessenvertretung/europa/stellungnahmen-europa/e-01-15-sup].

4.3.2 Směrnice o přeshraničních fúzích

Přijetí směrnice o přeshraničních fúzích bylo po úpravě nadnárodních korporátních forem dalším velkým krokem kupředu v oblasti přeshraniční mobility společností. Do té doby byla přeshraniční fúze přípustná pouze pro společnosti řídicí se právními řády členských států, které tuto možnost připouštějí. Přeshraniční fúze mohou využívat společnosti, které mají sídlo, administrativní centrum nebo hlavní místo podnikání na území EU. Společnosti účastníci se přeshraniční fúze postupují podle předpisů upravujících fúzi v jejich domovském státě. Směrnice se výslovně vztahuje na kapitálové společnosti, nicméně český zákonodárce umožnil za účelem „liberalizace podnikatelského prostředí“²¹⁶ nad rámec směrnice také přeshraniční fúzi osobních společností.

Každý členský stát umožňuje nyní přeshraniční fúzi. A proto, ačkoliv směrnice výslovně tuto problematiku neupravuje, představuje přeshraniční fúze také nástroj k dosažení přeshraniční změny sídla. Národní předpisy o přeshraniční fúzi tak nyní v důsledku harmonizace poskytují dostatečný právní rámec pro přemístění sídla mezi libovolnými členskými státy, alespoň dokud přeshraniční přemístění sídla nebude na unijní úrovni upraveno výslovně.

Pokud jde o možnost využít přeshraniční fúzi k přemístění sídla, nevýhodou je požadavek, aby v cílové destinaci již existovala společnost, se kterou bude možné fúzi provést.²¹⁷ Nejedná se tedy o pouhou formální změnu sídla, ale o dvoufázový postup, který může být v závislosti na konkrétním členském státu různě zdlouhavý a administrativně náročný. Nicméně i navzdory naznačeným výtkám představuje směrnice další usnadnění korporátní mobility.

4.3.3 Možnosti evropské úpravy přeshraničního přemístění sídla

Právní základ pro přeshraniční změnu sídla lze v současné době dovodit z rozsudku VALE, v němž SDEU konstatoval obecnou možnost takového postupu. Kvůli absenci

²¹⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 355/2011 Sb, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 2015-06-03]. Str. 2. Dostupná např z webových stránek Poslanecké směnovny Parlamentu ČR ve sněmovním tisku č. 365 [http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71132&pdf=1].

²¹⁷ Společnost hodlající změnit jurisdikci může například v cílové destinaci založit dceřinou společnost pouze za účelem následného provedení fúze.

konkrétních prováděcích předpisů však přeshraniční přemístění sídla skýtá určitá rizika, zejména nejasnosti ohledně procesní stránky takové operace. Harmonizace na evropské úrovni by zaručila společně dostatečnou právní jistotu a přispěla k přeshraniční mobilitě. Diskuze o úpravě přeshraničního přemístění sídla na evropské úrovni se přitom vedou již téměř dvě dekády. Za tu dobu byla různými subjekty střídavě připomínána důležitost harmonizace i její postradatelnost a debaty byly v závislosti na tom v různých fázích přerušovány a obnovovány.

Návrh směrnice o přeshraničním přemístění sídla ve vlnách podporovali odborníci,²¹⁸ Komise,²¹⁹ SDEU ve svých rozhodnutích,²²⁰ i komentátoři.²²¹ Argumentem vyznávajícím proti harmonizačním snahám byla možnost společností uskutečňovat přeshraniční mobilitu prostřednictvím přeshraniční fúze nebo založením evropské korporátní formy.²²²

Nejaktuálněji se možností harmonizace zabývala Komise, která vedla na jaře 2013 veřejné konzultace²²³ na téma přeshraniční změny sídla, ovšem k žádnému významnému posunu nedošlo. Závěrečná zpráva nechává otázku konkrétních kroků směřujících k harmonizaci otevřenou.²²⁴ Obecně lze konstatovat, že přijetí harmonizace by uvítala jak odborná veřejnost, tak potenciální adresáti směrnice – tedy společnosti uvažující o přeshraničním přemístění sídla.²²⁵ Naopak z přístupu Komise lze častěji vnímat určitou míru

²¹⁸ Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe. [online]. 4. listopadu 2002 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf].

²¹⁹ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union - A Plan to Move Forward. COM/2003/0284. [online]. 21. květen 2003 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52003DC0284].

²²⁰ Rozsudek *Cartesio*, odst. 108.

²²¹ Srov. BEHME, Caspar. Der grenzüberschreitende Formwechsel von Gesellschaften nach *Cartesio* und *Vale*. *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*. 2012, č. 10, s. 936-939. Str. 393. Behme považuje harmonizaci právního rámce pro přeshraniční přemístění sídla v dohledné době za nevyhnutelnou.

²²² Těmito argumenty vysvětlil komisař Charles McCreevy přerušení prací na návrhu směrnice o přeshraničním přemístění sídla. Srov. European Commission: SPEECH/07/592. [online]. Speech by Commissioner McCreevy at the European Parliament's Legal Affairs Committee. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-07-592_en.htm].

²²³ Konzultace Generálního ředitelství pro vnitřní trh týkající se přeshraničního přemístění zapsaného sídla společnosti: konzultace GŘ MARKT. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/docs/consultation-document_cs.pdf].

²²⁴ Feedback statement. Summary of responses to the public consultation on Cross-border transfers of registered offices of companies. [online]. září 2013 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/docs/summary-of-responses_en.pdf].

²²⁵ Srov. Feedback statement. Summary of responses to the public consultation on the future of european company law [online]. červenec 2012 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2012/companylaw/feedback_statement_en.pdf].

zdrženlivosti, jakoby strkala hlavu do písku a zdráhala se společností přeshraniční mobilitu dále usnadňovat. Důvodem pro tento přístup je z velké části obava, aby náklady na směrnici nepřevýšily její přínos.²²⁶

Jako jedno z možných východisek této situace je v literatuře navrhováno rozšíření směrnice o přeshraničních fúzích o úpravu přeshraniční změny sídla.²²⁷ Ovšem domnívám se, že ani tato forma řešení nenalezne dostatečnou politickou podporu. Zdá se, že Komise zatím není přesvědčená o tom, že by harmonizace měla přidanou hodnotu vzhledem ke stávající legislativě a vývoji judikatury. Všechny okolnosti naznačují, že práce na návrhu 14. směrnice jsou zkrátka v současné době stále zablokované.

²²⁶ Konzultace Generálního ředitelství pro vnitřní trh týkající se přeshraničního přemístění zapsaného sídla společnosti: konzultace GR MARKT. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/docs/consultation-document_cs.pdf].

²²⁷ VERSE, Dirk; WIERSCH, Rachid. Die Entwicklung des europäischen Gesellschaftsrechts im Jahr 2013. *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2014, č. 10, s. 375-383. Str. 281.

5 Možnosti přeshraniční mobility společností mezi EU a třetími státy na příkladu Švýcarské konfederace

V předchozí kapitole byl věnován široký prostor vývoji chápání svobody usazování společností mezi členskými státy EU. Domnívám se totiž, že s ohledem na český právní systém a ekonomické,²²⁸ politické a zahraniční vztahy je pro českého právníka klíčová právě evropská úprava této problematiky a její vliv na národní právo. Skutečností ovšem je, že aplikovatelnost evropských předpisů upravujících svobodu usazování je omezená na členské státy EU a státy EHP²²⁹ (tedy Norsko, Island a Lichtenštejnsko). Proto se nyní zaměřím na úpravu práva společností v právním řádu, který není natolik ovlivněn evropskou legislativou ani judikaturou SDEU. Na příkladu Švýcarské konfederace rozeberu význam odlišných přístupů k určování osobního statutu společnosti a možnosti přeshraniční korporátní mobility mimo oblast vnitřního trhu.

5.1 Společnosti ve švýcarském právu

5.1.1 Pojem společnost ve švýcarském právu

Švýcarské právo společností rozlišuje dvě základní skupiny společností, a to osobní obchodní společnosti (Personenhandelsgesellschaften)²³⁰ a korporace (Körperschaften).²³¹ Prvně jmenovanou skupinou jsou společnosti bez právní osobnosti. Typickou pro všechny zákonem upravené osobní obchodní společnosti je skutečnost, že dva nebo více společníků jsou nositeli stejných práv a povinností. Vzhledem k absenci právní subjektivity jsou z právních jednání oprávnění či závázání vždy přímo společníci.²³² Švýcarské právo upravuje tři formy

²²⁸ Srov. Zpráva České agentury na podporu obchodu Czechtrade za rok 2001. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [https://www.businessinfo.cz/app/content/files/zpravodajstvi-pro-export/zahranicni_obchod_2011.pdf].

²²⁹ Ustanovení článku 31 Dohody o Evropském hospodářském prostoru. Dostupné např. z [http://www.efta.int/media/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Main%20Text%20of%20the%20Agreement/EEAagreement.pdf].

²³⁰ Ve švýcarské právní nauce označovány také jako Rechtsgemeinschaften. Pojetí osobní společnosti ve švýcarském právu je jiné než v českém právu.

²³¹ Právo společností tvoří část práva soukromého, v rámci kterého jsou upraveny korporace a právní společenství. Kromě toho existují dále veřejnoprávní sdružení osob (Öffentlichrechtliche Personenverbindungen), mezi které patří například politická nebo církevní společenství.

²³² Výjimkou z tohoto pravidla je komanditista v případě komanditní společnosti.

právních společenství: kolektivní společnost (Kollektivgesellschaft),²³³ komanditní společnost (Kommanditgesellschaft) a jednoduchou společnost (einfache Gesellschaft).²³⁴

Protějškem osobních obchodních společností jsou korporace. Jedná se o subjekty, které mají právní osobnost a jsou nezávislé na svých společnících či členech. Švýcarské právo upravuje celkem pět forem korporací. Jsou jimi tři kapitálové společnosti, a sice akciová společnost (Aktiengesellschaft), komanditní společnost na akcie (Kommanditaktiengesellschaft) a společnost s ručením omezeným (Gesellschaft mit beschränkter Haftung), a dále potom družstvo (Genossenschaft) a spolek (Verein).

Právní definice pojmu společnost pro účely mezinárodního práva soukromého je obsažena v článku 150 odst. 1 švýcarského zákona o mezinárodním právu soukromém.²³⁵ Jedná se o poměrně široké vymezení, které zahrnuje jednak organizovaná sdružení osob (organisierte Personenzusammenschlüsse), jednak organizované soubory majetku (organisierte Vermögenseinheiten).

Organizovaná sdružení osob zahrnují domácí i zahraniční subjekty s právní subjektivitou i bez ní. Spadají mezi ně i sdružení osob veřejného práva a státní podniky, pokud vystupují v soukromoprávních vztazích.²³⁶ Dosahování zisku není zákonem stanoveno jako podmínka. Organizovanými soubory majetku jsou typicky všechny tuzemské i zahraniční formy nadací (Stiftungen), a dále také podílové fondy (Anlagefonds).²³⁷

Z uvedeného vyplývá, že „společnost“ jakožto fiktivní útvar je ve švýcarském obchodním právu pojímána méně formálně než v českém. Švýcarské právo umožňuje vznik více forem společností, přičemž právní osobnost mají pouze kapitálové společnosti. Pro účely mezinárodního práva soukromého je za společnost považován také organizovaný soubor

²³³ Jedná se o formu odpovídající české veřejné obchodní společnosti.

²³⁴ Jedná se o formu odpovídající společnosti upravené v ustanovení § 2716 ObčZ.

²³⁵ Ustanovení čl. 150 odst. 1 IPRG zní: „*Als Gesellschaften im Sinne dieses Gesetzes gelten organisierte Personenzusammenschlüsse und organisierte Vermögenseinheiten.*“ Text zákona v německém jazyce dostupný např. na webových stránkách Švýcarské spolkové rady: [<https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19870312/index.html#fn1>].

²³⁶ GASSMANN, Richard. *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2012. ISBN 978-3-7255-6381-4. Str. 621.

²³⁷ GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7. Str. 1726.

majetku. Jedná se tedy o širší vymezení, než jaké zná český zákon o mezinárodním právu soukromém.

5.1.2 Určení osobního statutu společnosti

Úprava osobního statutu společnosti je ve švýcarském právu - stejně jako v českém - obsažena v zákoně o mezinárodním právu soukromém, konkrétně v ustanovení článku 154, které zní: (odst. 1) „*Společnosti se řídí právem státu, podle jehož právních předpisů jsou organizovány, splňují-li daným právním řádem stanovené předpisy upravující zveřejnění nebo registraci; případně neexistují-li takové předpisy, jsou-li organizovány podle práva tohoto státu.*“ (odst. 2) „*Nesplňuje-li společnost tyto podmínky, řídí se právními předpisy státu, na jehož území má své skutečné sídlo.*“²³⁸ Ze znění ustanovení vyplývá cíl zákonodárce garantovat zahraniční společnosti takový právní statut, jaký má podle práva založení.²³⁹ Komentátoři²⁴⁰ i judikatura²⁴¹ se shodují na tom, že švýcarská kolizní úprava určování osobního statutu společnosti vychází z inkorporačního principu.²⁴²

Podle prvního odstavce článku 154 IPRG se společnosti řídí právem státu, podle jehož právních předpisů jsou zřízeny (organizovány). Osobním statutem je ten právní řád, jehož předpisy upravující zveřejňování údajů či registraci (Publizitäts- oder

²³⁸ Překlad autorky práce. Originální znění čl. 154 zní:

odst. 1: „*Gesellschaften unterstehen dem Recht des Staates, nach dessen Vorschriften sie organisiert sind, wenn sie die darin vorgeschriebenen Publizitäts- oder Registrierungsvorschriften dieses Rechts erfüllen oder, falls solche Vorschriften nicht bestehen, wenn sie sich nach dem Recht dieses Staates organisiert haben.*“

odst.2: „*Erfüllt eine Gesellschaft diese Voraussetzungen nicht, so untersteht sie dem Recht des Staates, in dem sie tatsächlich verwaltet wird.*“

²³⁹ SCHWANDER, Ivo. *Internationales Privatrecht (IPR) und Internationales Zivilprozessrecht (IZPR) des Konzernrechts*. In: KUNZ, Peter V. *Entwicklungen im Gesellschaftsrecht VIII*. Bern : Stämpfli Verlag AG, 2013, s. 79-105. ISBN 978-3-7272-8871-5. Str. 84.

²⁴⁰ Srov. GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7. Str. 1745 a GASSMANN, Richard. *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2012. ISBN 978-3-7255-6381-4. Str. 630.

²⁴¹ Rozhodnutí švýcarského nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1991 sp. zn BGE 117 II 494: „Podle ustanovení čl. 154 odst. 1 IPRG je pro určení osobního statutu společnosti rozhodné, podle práva kterého státu je inkorporována.“ Originální znění „Nach Art. 154 Abs. 1 IPRG ist für die Bestimmung des Personalstatuts einer Gesellschaft vom Recht des Staates auszugehen, wo sie inkorporiert ist.“

²⁴² Nicméně pro úplnost je třeba dodat, že někteří autoři z formulace článku 154 IPRG vyvozují, že primárně platí inkorporační princip (čl. 154 odst. 1 IPRG), subsidiárně pak princip sídla (čl. 154 odst. 2 IPRG). Srov. BAK, Rudolf. *Sitzverlegung ins Ausland gemäss Art. 163: praxisbeispiel Kanada. Anwaltsrevue/Revze de l'advocat*. 2013, roč. 16, č. 2, s. 78-81. ISSN 1422-5778. Str. 84. Dostupné z [http://www.schuetz-rechtsanwaelte.ch/downloads/publikationen/bak_sitzverlegung.pdf].

Registrierungsvorschriften) společnost splňuje. Tento způsob navázání má význam zejména pro zahraniční kapitálové a osobní společnosti, jelikož zahraniční předpisy zpravidla podmiňují vznik společnosti a nabytí právní osobnosti konstitutivním zápisem do obchodního rejstříku.²⁴³ Pokud stát zveřejnění údajů či registraci neupravuje, nebo má-li zápis společnosti do obchodního rejstříku pouze deklaratorní účinek,²⁴⁴ je osobním statutem právní řád státu, podle jehož právních předpisů je společnost organizována – to lze dovodit například z právní formy společnosti.

V případě, kdy společnost nesplňuje předpisy upravující zveřejňování údajů či registraci, v případě neexistence takových předpisů, anebo pokud zkrátka není zřejmé, podle jakého právního řádu je společnost inkorporována (tedy pokud není naplněna hypotéza uvedená v prvním odstavci), stanoví druhý odstavec článku 154 IPRG alternativní kritérium pro určení osobního statutu. Rozhodný je v takové situaci právní řád místa, kde společnost vykonává faktickou činnost – tedy kde má skutečné sídlo. Subsidiární aplikací právního řádu státu, v němž společnost vyvíjí skutečnou činnost, dává švýcarská kolizní norma společnosti pomyslnou druhou šanci. Snižuje se tak pravděpodobnost, že společnost bude považována za neplatnou.²⁴⁵

Rozhodným právem určeným dle ustanovení článku 154 IPRG se následně řídí právní povaha společnosti, její vznik a zánik, právní osobnost, název nebo obchodní firma, organizační struktura, vnitřní poměry mezi společnostmi a jejichmi společníky nebo členy, odpovědnost za porušení předpisů upravujících právo společností, ručení za závazky a zastupování společnosti. Okruh otázek řídicích se osobním statutem je podle IPRG na první pohled stejný jako v případě české úpravy. Ovšem zatímco ZMPS nestanoví výjimky, švýcarský zákonodárce připouští ve vybraných situacích určení osobního statutu podle speciálních pravidel. Jedná se o konstrukci připomínající korektiv inkorporačního principu obsažený v § 138 a 142 ObčZ.²⁴⁶

²⁴³ GASSMANN, Richard. *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2012. ISBN 978-3-7255-6381-4. Str. 630.

²⁴⁴ Srov. GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7. Str. 1752.

²⁴⁵ GASSMANN, Richard. *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2012. ISBN 978-3-7255-6381-4. Str. 631.

²⁴⁶ Srov. kapitulu 3.5.1. Pro účely této práce tato speciální pravidla shodně označuji jako korektiv inkorporačního principu, ačkoliv se nejedná o název používaný švýcarskou odbornou literaturou. Ta v této souvislosti používá výrazu „Sonderanknüpfungen“ – lze přeložit jako zvláštní kolizní kritéria.

5.1.3 Korektiv inkorporačního principu

Jak bylo uvedeno v kapitole 2.2.1, inkorporační princip zpravidla nebývá aplikován ve své čisté podobě, nýbrž často doznává určitých modifikací. Švýcarské právo v tomto ohledu není výjimkou. Švýcarsko při určení osobního statutu uplatňuje inkorporační princip, ovšem za účelem ochrany zájmů určitých okruhů osob, typicky věřitelů, stanovují speciální kolizní normy (Sonderanknüpfungen) rozhodné právo odlišné od osobního statutu společnosti.

Ustanovení článků 156 až 159 IPRG obsahují speciální pravidla pro určení rozhodného práva ve čtyřech oblastech. Zprv je o pohledávky z veřejné emise účastnických cenných papírů (Beteiligungspapiere) a dluhopisů.²⁴⁷ Druhým případem je ochrana názvu a obchodní firmy společnosti.²⁴⁸ Třetím okruhem situací je omezení oprávnění zastupovat společnost.²⁴⁹ Čtvrté pravidlo se týká odpovědnosti osob jednajících za společnost inkorporovanou podle zahraničního právního řádu.²⁵⁰ Toto švýcarské pojetí, kdy se některé právní vztahy týkající se společností neřídí právním řádem státu inkorporace, nýbrž podle speciálních pravidel, má ve výsledku stejný účinek jako teorie překrývání.²⁵¹

5.2 Švýcarská úprava přeshraničního přemístění sídla

Podle švýcarské úpravy nevede přemístění veškerých aktivit, respektive skutečného sídla společnosti, ke změně osobního statutu. K tomu dochází teprve v důsledku podřízení se jinému právnímu řádu v souvislosti s přemístěním statutárního sídla, resp. změnou právní formy. Švýcarský zákon o mezinárodním právu soukromém umožňuje přemístění statutárního sídla, aniž by společnost musela projít likvidací a opětovným založením a zaručuje zachování

²⁴⁷ Dle ustanovení čl. 156 IPRG lze vedle osobního statutu společnosti uplatnit právní řád státu, kde k emisi došlo.

²⁴⁸ Např. dle ustanovení čl. 157 odst. 1 IPRG se případy, kdy došlo ve Švýcarsku k porušení práva na ochranu názvu nebo obchodní firmy společnosti zapsané ve švýcarském obchodním rejstříku, řídí švýcarským právem.

²⁴⁹ Dle ustanovení čl. 158 IPRG se společnost nemůže dovolávat toho, že orgán nebo zástupce společnosti měl omezené oprávnění zastupovat společnost, pokud toto omezení neupravuje právní řád státu, ve kterém má druhá strana svůj obvyklý pobyt nebo sídlo.

²⁵⁰ Dle ustanovení čl. 159 IPRG se odpovědnost takových osob z právního jednání učiněného ve Švýcarsku nebo ze Švýcarska řídí švýcarským právem.

²⁵¹ GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2. vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7. Str. 1749.

právní identity, a to pro zahraniční i tuzemské společnosti. Právní úprava je obsažena v člancích 161 až 163 IPRG.²⁵²

Přesídlení zahraniční společnosti do Švýcarska je možné, pokud (i) právní řád, kterým se společnost doposud řídí, takovou změnu připouští, (ii) společnost splní hmotněprávní požadavky stanovené jejím dosavadním osobním statutem a pokud (iii) „imigrující“ společnost změní svou právní formu na švýcarskou společnost.²⁵³ V těchto bodech švýcarská úprava koresponduje s českou. Určitým odklonem od zásady inkorporace je ustanovení čl. 162 odst. 1 IPRG, které vyžaduje, aby společnosti usilující o zápis do švýcarského obchodního rejstříku, což je krok nutný k úspěšné změně sídla, skutečně do Švýcarska přemístily centrum své činnosti (např. zde musí mít k dispozici prostory, odkud společníci mohou vyvíjet její správu).²⁵⁴ Cílem tohoto požadavku je zajistit uznání změny osobního statutu také těmi jurisdikcemi, které vychází z principu sídla.²⁵⁵

Kromě přemístění sídla ze zahraničí do Švýcarska mohou zahraniční společnosti zřizovat ve Švýcarsku pobočky (ty se následně řídí švýcarským právem). Pokud jde o migraci opačným směrem, tedy přemístění sídla švýcarských společností do zahraničí, tak ta je upravena poměrně stručně. IPRG v této souvislosti pouze obecně stanovuje, že společnost musí splnit požadavky právního řádu cílové destinace.²⁵⁶

Celkově lze dle mého soudu hodnotit švýcarskou úpravu přemístění sídla jako poměrně liberální, což spojují se skutečností, že švýcarské právo vychází z inkorporační teorie. Společnosti nic nebrání vyvíjet činnost ve Švýcarsku, případně zde mít skutečné sídlo. Restriktivní úprava možnosti změny statutárního sídla by proto působila poměrně nekonzistentně. Změna sídla má tak význam spíše v souvislosti se změnou osobního statutu

²⁵² Dílčí otázky související s přemístěním sídla jsou upraveny také nařízením o obchodním rejstříku (Handelsregisterverordnung), srov. BAK, Rudolf. Sitzverlegung ins Ausland gemäss Art. 163: praxisbeispiel Kanada. *Anwaltsrevue/Revue de l'avocat*. 2013, roč. 16, č. 2, s. 78-81. ISSN 1422-5778. Str. 81. Dostupné z [http://www.schuetz-rechtsanwaelte.ch/downloads/publikationen/bak_sitzverlegung.pdf].

²⁵³ Ustanovení čl. 161 IPRG.

²⁵⁴ Nicméně, jak poznamenává Gassmann, v praxi nejsou na prokázání splnění tohoto požadavku příliš vysoké nároky. GASSMANN, Richard. *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*. 2. vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2012. ISBN 978-3-7255-6381-4. Str. 651.

²⁵⁵ GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2. vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7. Str. 1810.

²⁵⁶ Dle ustanovení čl. 163 odst. 1 IPRG.

společnosti než v souvislosti s důsledky pro podnikání ve Švýcarsku. Nicméně, jak poukazují někteří autoři, v praxi možnost přeshraniční změny sídla není příliš využívána, a to kvůli daňovým následkům spojeným s tímto postupem.²⁵⁷ Z hlediska ekonomických dopadů pro společnost je přeshraniční změna sídla srovnatelná s likvidací a následným znovuzaložením společnosti.²⁵⁸

5.3 Vztah švýcarského práva a práva EU

Švýcarsko je vzhledem ke své geografické poloze, kontinentální právní tradici, ekonomické vyspělosti a úrovni služeb blízkým partnerem Evropské unie.²⁵⁹ Není členským státem EU ani EHP,²⁶⁰ je však členem Evropského sdružení volného obchodu. V rámci vzájemné spolupráce bylo mezi Švýcarskem a EU uzavřeno více než 120 odvětvových dvoustranných smluv týkající základních svobod EU.²⁶¹ V důsledku obsahu a zaměření těchto smluv je účast Švýcarska na právech a povinnostech plynoucích z vnitřního trhu pouze selektivní. Ze čtyř základních svobod je bilaterálně upraven volný pohyb (některého) zboží, volný pohyb (fyzických) osob a volný pohyb (některých) služeb.

Přeshraniční mobility se týká dohoda o volném pohybu osob.²⁶² Ta se ovšem vztahuje pouze na fyzické osoby, neaplikuje se tudíž na právnické osoby. Vzhledem k absenci smluvního rámce upravujícího svobodu usazování společností se na vztahy mezi Švýcarskem a EU nevztahuje ani související judikatura SDEU.²⁶³ Pro přeshraniční mobilitu společností se tak

²⁵⁷ WEIDMANN, Markus. Immigration von Kapitalgesellschaften in die Schweiz. *IFF Forum für Steuerrecht*. 2010, č. 1, s. 3-28. Str. 4.

²⁵⁸ GASSMANN, Richard. *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*. 2. vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2012. ISBN 978-3-7255-6381-4. Str. 650.

²⁵⁹ EU je největším obchodním partnerem Švýcarska (Švýcarsko je 4. největším obchodním partnerem EU) a více než jeden milion občanů EU žije ve Švýcarsku. Podrobněji viz údaje a materiály dostupné z webové stránky Evropské služby pro vnější činnost [http://eeas.europa.eu/switzerland/index_en.htm].

²⁶⁰ Švýcarsko Dohodu o Evropském hospodářském prostoru dne 2. května 1992 sice podepsalo, avšak po zamítavém výsledku referenda ze dne 6. prosince 1992 dohodu neratifikovalo.

²⁶¹ Srov. údaje uvedené na webových stránkách Evropského parlamentu. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.5.3.html], a údaje uvedené na webových stránkách Evropské Komise. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/switzerland/>].

²⁶² Dohoda o volném pohybu osob mezi Evropským společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a Švýcarskou konfederací na straně druhé ze dne 21. června 1999. Dohoda nabyla účinnosti dne 1. června 2002. Text dohody v anglickém jazyce dostupný např. z [http://eeas.europa.eu/switzerland/docs/freedom_movement.pdf].

²⁶³ SENNHAUSER, Norbert. *Vom Anwalt zur Anwalts-Kapitalgesellschaft: mit besonderer Betrachtung der Anwalts-GmbH*. Bern : Stämpfli Verlag AG, 2013. 298 s. ISBN 978-3-7272-0084-7. Str. 77.

použijí příslušné národní kolizněprávní předpisy. Nic přitom nebrání členským státům nadále uplatňovat princip sídla. V takové situaci se stává opět aktuálním konflikt mezi jurisdikcemi určujícími osobní statut na základě odlišných kritérií. Pro přehlednost níže shrnu nejdříve možnost přeshraniční změny sídla mezi Švýcarskem a Českou republikou a následně mezi Švýcarskem a Německem.

České i švýcarské kolizní normy upravující určování osobního statutu vychází z inkorporačního principu. To poskytuje společnostem, jejichž osobním statutem je český nebo švýcarský právní řád, značnou volnost ohledně umístění svého skutečného sídla. V případě přemístění statutárního sídla v rámci těchto dvou zemí se pak na společnost bude vztahovat úprava obsažená v ustanovení § 138 až 143 ObčZ²⁶⁴ a ustanovení čl. 161 až 163 IPRG.²⁶⁵

Německá kolizní úprava v současnosti vychází při určování osobního statutu ze dvou přístupů. Pro společnosti ze členských států EU, resp. EHP, platí inkorporační princip, zatímco pro společnosti ze třetích států platí princip sídla.²⁶⁶ Nemožnost použití inkorporačního principu na společnosti, které jsou založené podle švýcarského práva a mají sídlo v Německu, vyplývá také z rozsudku německého nejvyššího soudu ve věci Trabrennbahn.²⁶⁷ Podle rozhodnutí soudu neplatí ve vztahu mezi Německem a Švýcarskem inkorporační teorie, jelikož Švýcarsko se neúčastní vnitřního trhu ve vztahu ke svobodě usazování.²⁶⁸ Neuplatní se tedy evropské předpisy týkající se přeshraniční mobility společností ani judikatura SDEU vyznívající v neprospěch teorie sídla. Soud dospěl k závěru, že právní osobnost akciové společnosti, která je inkorporovaná ve Švýcarsku a skutečné sídlo má v Německu, kde však není zapsaná v obchodním rejstříku, se posuzuje podle německých předpisů platných pro osobní společnosti, u nichž zákon zápis do obchodního rejstříku nevyžaduje.²⁶⁹

²⁶⁴ Srov. kapitulu 3.5.1.

²⁶⁵ Srov. kapitulu 5.2.

²⁶⁶ OETKER, Hartmut. *Kommentar zum Handelsgesetzbuch*. 3. vyd. Mnichov : C.H.BECK, 2013. 2247 s. ISBN 978-3-406-64326-2. Str. 800-803.

²⁶⁷ Rozsudek německého nejvyššího soudu ze dne 27. října 2008, sp. zn. II ZR 158/06 (dále také „rozsudek Trabrennbahn“). Text v německém jazyce dostupný např. z [<http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=5832401c8aba8f733ebd7888ae69321b&nr=45648&pos=0&anz=7>].

²⁶⁸ Rozsudek Trabrennbahn, odst. 13.

²⁶⁹ Rozsudek Trabrennbahn, odst. 29.

Závěr

Cílem této práce byla analýza možností přeshraniční mobility společností napříč různými jurisdikcemi. Pozornost byla věnována především kolizněprávní problematice. V současné době je volný pohyb společností do jisté míry synonymem ekonomické a politické integrace, a to zejména v evropském měřítku, kdy oblast vnitřního trhu vytvářeného na půdorysu Evropské unie nabízí subjektům nové možnosti a větší volnost v jejich podnikatelských aktivitách. Odlišná povaha společností od fyzických osob představuje výzvu pro národní zákonodárce. Se sbližováním právních řádů jsou státy stavěny před otázkou, jak co nejvíce eliminovat vzájemné neslučitelnosti v jednotlivých úpravách tak, aby výsledná regulace byla efektivní a společnosti měly právní jistotu a zároveň si stát zachoval potřebnou míru kontroly.

Možnosti přeshraničního pohybu společnosti se odvíjejí od způsobu, jakým právní řád přistupuje k určování osobního statutu společnosti. Postupně vykrystalizovaly 2 teorie, které vyhovují odlišným zájmům a jejichž aplikace vede k odlišným důsledkům. Teorie inkorporace poskytuje zakladatelům značnou volnost, pokud jde o výběr rozhodného právního řádu. Osobním statutem je právní řád platný v místě inkorporace, a to bez ohledu na místo podnikání. Teorie sídla oproti tomu působí ochránářsky ve vztahu k zaměstnancům, věřitelům a třetím stranám tím, že rozhodný právní řád váže na místo skutečného sídla. Osobním statutem je pak právní řád platný v místě, kde společnost skutečně vyvíjí svou činnost.

Inkorporační teorie umožňuje společností volně přesouvat své skutečné sídlo napříč jurisdikcemi, případně změnit svůj osobní statut prostřednictvím přeshraničního přemístění statutárního sídla. Skutečné i statutární sídlo lze přitom přemístit nezávisle na sobě. Teorie sídla se staví k přeshraniční mobilitě o poznání zdrženlivěji, společnost v případě úmyslu změnit jurisdikci musí přemístit současně své skutečné i statutární sídlo. V praxi státy při formulaci svých kolizních norem obě teorie nejrozličněji kombinují.

Česká úprava osobního statutu vychází tradičně z inkorporační teorie. Tento přístup je vyjádřen v zákoně dokonce dvakrát – jednak v ustanovení § 30 odst. 1 ZMPS a jednak v ustanovení § 3024 odst. 2 ObčZ. V důsledku toho si mohou čeští zakladatelé zvolit pro inkorporaci zahraniční právní řád, a zároveň zahraniční zakladatelé mohou svou společnost inkorporovat v ČR, aniž by museli mít k českému území bližší vztah nebo zde vyvíjet činnost.

K mobilitě společností zároveň přispívá možnost přeshraničního přemístění sídla. To je v českém právu taktéž upraveno ve dvou předpisech, jednak v ustanoveních § 384 až § 384p PřemZ pro přesuny v rámci z EU, resp. EHP, a jednak v ustanoveních § 138 až 143 ObčZ pro ostatní přesuny. Kombinace českého pojetí inkorporační teorie a liberální úpravy přeshraniční změny sídla činí z ČR jurisdikci vstřícnou k přeshraniční mobilitě společností.

Významným způsobem přispívá ke korporátní mobilitě Evropská unie. Evropské právo zaručuje společnostem svobodu usazování, jejíž chápání bylo postupně usměřováno a rozšiřováno SDEU. Jeho interpretace svobody usazování v kontextu přeshraničního přemístění sídla zásadním způsobem ovlivnila určování osobního statutu společností. SDEU se ve svých rozsudcích postupně přiklonil na stranu inkorporační teorie, která lépe odpovídá požadavku volného pohybu společnost a svobodě usazování. V důsledku toho musely zejména státy vycházející z principu sídla přehodnotit svůj přístup k určování osobního statutu tak, aby byl v souladu s evropským právem.

Neméně významnou je také harmonizační činnost, kterou EU zasahuje do práva členských států. Pro překlenutí rozdílů v národních úpravách a usnadnění mobility společností mezi členskými státy přistoupil evropský zákonodárce k vytvoření nadnárodních korporátních forem, z nichž největší potenciál z hlediska využití k podnikatelským aktivitám má evropská akciová společnost. Kromě toho usnadňuje přeshraniční pohyb společností směrnice o přeshraničních fúzích. Evropská harmonizace by přitom mohla jít ještě dál. Jednou z možností je úprava přeshraničního přemístění sídla, ovšem z dostupných indicií ze zdá, že tato cesta je slepá, respektive obsahuje nepřekonatelné překážky v podobě neschopnosti členských států dosáhnout kompromisu. O poznání schůdněji v současnosti působí návrh na vytvoření jednotné podnikatelské formy, a sice společnosti s ručením omezeným s jediným společníkem (SUP). Tento návrh, bude-li přijat, zjednoduší a unifikuje postup založení společnosti s ručením omezeným s jedním společníkem, čímž dle mého názoru dodá odvalu malým a středním podnikatelům k větší přeshraniční aktivitě.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že teorie sídla byla v rámci evropského práva poražena teorií inkorporační a nemá proto z důvodu neslučitelnosti s vnitřním trhem a volným pohybem společností své místo v kolizních normách jednotlivých států, opak je pravdou. Není nutné

zacházet příliš daleko do exotických právních končin. Vhodným příkladem může být vzájemný vztah některých členských států EU a Švýcarské konfederace.

Švýcarské právo pojímá společnost širěji než právo české a zároveň rozlišuje více typů společností. Těm je švýcarským mezinárodním právem soukromým, vycházejícím z inkorporačního principu, umožněna přeshraniční mobilita. Švýcarská úprava určování osobního statutu je dle mého názoru velmi sofistikovaná, kombinující liberálnost inkorporační teorie s ochrannými prvky typickými pro teorii sídla.

Švýcarsko nabízí příznivé daňové podmínky, stabilní prostředí k podnikání a řadu příležitostí pro investory, je tudíž vhodnou destinací pro společnosti. Ovšem analýzou vzájemného vztahu Švýcarska a EU a také porovnáním české a německé kolizní úpravy se švýcarskou kolizní úpravou byl odhalen prostor pro použití německých kolizních norem vycházejících z teorie sídla, a to ve vztahu ke společnostem, jejich osobním statutem je švýcarský právní řád.

Je tedy zřejmé, že teorie sídla stále ještě má své opodstatnění. Členské státy EU ji mohou uplatňovat ve vztahu ke třetím státům. Přeshraniční mobilita společností tak zůstává tématem k diskusi a otázka kolize odlišných přístupů k určování osobního statutu je aktuální, ačkoliv to z evropské perspektivy nemusí být na první pohled patrné. Pokud by existovala vůle států tuto situaci řešit, jsou v případě vzájemného vztahu Švýcarska a EU dle mého názoru možné dva způsoby.

Prvním možným řešením je systém bilaterálních smluv třetích států s jednotlivými členy EU, který by umožnil státům více zohlednit vlastní zájmy. Úskalí tohoto řešení však spatřuji v jeho nepravděpodobnosti. Pro efektivní přeshraniční pohyb společností by totiž byly klíčové především dohody se státy vycházejícími z ochrannářského principu sídla (např. Německem). O jejich ochotě vzdát se svých tradic mám pochybnosti. Ovšem je třeba podotknout, že například Německo a USA takovou dohodu uzavřeli. Druhé možné řešení spatřuji v prohloubení vzájemné integrace mezi Švýcarskem a EU, konkrétně v rozšíření účasti Švýcarska na právech a povinnostech plynoucích z vnitřního trhu také ve vztahu k uplatňování svobody usazování. Tento způsob by znamenal aplikaci stejných pravidel, jaká v současnosti existují v rámci EU, resp. EHP, také na přeshraniční pohyb společností do a ze Švýcarska.

Seznam použitých zkratek

Právní předpisy

ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
PřemZ	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
ZMO	zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku, ve znění pozdějších předpisů
ZMPS	zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

Evropské a zahraniční předpisy

SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy)
IPRG	Švýcarský spolkový zákon ze dne 18. prosince 1987, o mezinárodním právu soukromém

Další zkratky

EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie

Použitá literatura

Monografie a učebnice

BŘÍZA, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014. xxi, 745 s. ISBN 978-80-7400-528-2.

BYSTRICKÝ, Rudolf. *Základy mezinárodního práva soukromého*. Praha : Orbis, 1958. 525 s.

CRAIG, Paul; DE BÚRCA, Gráinne. *EU Law: text, cases and materials*. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2011. 1155 p. ISBN 978-0-19-957699-9.

DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropská (akciová) společnost*. Praha : POLYGON, 2006. 632 s. ISBN 80-7273-133-5.

DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Evropské právo společností včetně úplného znění předpisů komunitárního práva*. 1. vyd. Praha : POLYGON, 2004. 531 s. ISBN 80-7273-110-6.

DOBIÁŠ, Petr et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář : podle právního stavu k 1. lednu 2014*. 1. vyd. Praha : Leges, 2013. 528 s. ISBN 978-80-87576-94-6.

DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné: svazek 1: díl první: Obecná část*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměn obchodních společností a družstev*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7357-970-8.

ELIÁŠ, Karel. *Sídlo právnických osob (poznámky k soukromoprávní úpravě se zvláštním zřetelem k obchodním společnostem - kritický rozbor)*. Právník. 1993, roč. 132, č. 9, s. 756-776.

GASSMANN, Richard. *Internationales Privatrecht Art. 1-200 IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2012. ISBN 978-3-7255-6381-4.

GIRSBERGER, Daniel; HEINI, Anton; KELLER, Max et al. *Zürcher Kommentar zum IPRG*. 2 vyd. Zürich : Schulthess Juristische Medien AG, 2004. 2241 s. ISBN 978-3-7255-3956-7.

GROßFELD, Bernhard. *Internationales und Europäisches Unternehmensrecht: das Organisationsrecht transnationaler Unternehmen*. 2. vyd. Heidelberg: Müller, 1995, xxxi, 347 s. ISBN 3-8114-4395-x.

HARTMANN, Antonín; ROUČEK, František; SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha : Linhart, 1935, 1192 s.

HÖFFLER, Jürgen. *Die Gestaltungsfreiheit im deutschen und europäischen Genossenschaftsrecht*. Frankfurt am Main : Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2013. ISBN 978-3-631-64580-2.

KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8.

KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ; Květoslav RŮŽIČKA et al. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vyd. Brno : Doplněk, 2015. 430 s. ISBN 978-80-7239-321-3.

KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7380-108-3.

LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§1-654): komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

OETKER, Hartmut. *Kommentar zum Handelsgesetzbuch*. 3. vyd. Mnichov : C.H.BECK, 2013. 2247 s. ISBN 978-3-406-64326-2.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xxx, 304 s. ISBN 978-80-7400-504-6.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha : Karolinum, 1998. 219 s. ISBN 80-7184-598-1.

PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta et al. *Zákon o mezinárodním právu soukromém : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. lxxiii, 853 s. ISBN 978-80-7478-368-5.

PAUKNEROVÁ, Monika; RŮŽIČKA, Květoslav et al. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. 193 s. ISBN 978-80-87146-94-1.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo: učebnice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 576 s. ISBN 978-80-7357-525-0.

PELIKÁNOVÁ, Irena; ČERNÁ, Stanislava et al. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva*. 1. vyd. Praha : ASPI, a.s., 2006. 545 s. ISBN 80-7357-149-8.

ROZEHNAL, Aleš et al. *Obchodní právo*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 730 s. ISBN 978-80-7380-524-1.

SENNHAUSER, Norbert. *Vom Anwalt zur Anwalts-Kapitalgesellschaft: mit besonderer Betrachtung der Anwalts-GmbH*. Bern : Stämpfli Verlag AG, 2013. 298 s. ISBN 978-3-7272-0084-7.

Srov. ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.

Srov. KUČERA, Zdeněk; GAŇO, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentované vydání s důvodovou zprávou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2014. 495 s. ISBN 978-80-7380-541-8.

SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. xx, 412 s. ISBN 978-80-7400-488-9.

SYLLOVÁ, Jindřiška; PÍTROVÁ, Lenka; PALDUSOVÁ, Lenka et al. *Lisabonská smlouva: komentář*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010. xli, 1299 s. ISBN 978-80-7400-339-4.

ŠTENGLOVÁ, Ivana et al. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. xxii, 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef et al. *Občanský zákoník: komentář: svazek 1*. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014. lxxv, 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8. Str. 476-477.

TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 5. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014. xlii, 756 s. ISBN 978-80-7400-546-6.

Články a příspěvky ve sbornících

BAK, Rudolf. Sitzverlegung ins Ausland gemäss Art. 163: praxisbeispiel Kanada. *Anwaltsrevue/Revze de l'avocat*. 2013, roč. 16, č. 2, s. 78-81. ISSN 1422-5778. Dostupné z [http://www.schuetz-rechtsanwaelte.ch/downloads/publikationen/bak_sitzverlegung.pdf].

BEHME, Caspar. Der grenzüberschreitende Formwechsel von Gesellschaften nach Cartesio und Vale. *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*. 2012, č. 10, s. 936-939.

BÖTTCHER, Leif; KRAFT, Julia. Grenzüberschreitender Formwechsel und tatsächliche Sitzverlegung – Die Entscheidung VALE des EuGH. *Neue Juristische Wochenschrift*. 2012, s. 2701-2704.

ČECH, Petr. Hlavní změny v zákoně o přeměnách od 1. 1. 2012 (I). *Finanční řízení & controlling v praxi*. 2012, č. 2, s. 31-38.

ČECH, Petr; DĚDIČ, Jan; ŠTENGLOVÁ, Ivana. Právní důsledky změny koncepce sídla. *Obchodněprávní revue*. 2010, č. 4, s. 100-105. ISSN 1803-6554.

DOLEŽIL, Tomáš; SALAČ, Jaroslav. Aktuální otázky svobody usazování (podnikání) obchodních společností. *Právní rozhledy*. 2003, č. 5, s. 224 - 229. ISSN 1210-6410.

DRYGALA, Tim. What's SUP? Der Vorschlag der EU-Kommission zur Einführung einer europäischen Einpersonengesellschaft (Societas Unius Personae, SUP). *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2014, s. 491-497.

EBKE, Werner F. The European Conflict-of-Corporate-Laws Revolution: Überseering, Inspire Art and Beyond. *The International Lawyer*. 2004, roč. 38, č. 3, s. 813-853.

EICKELBERG, Jan. SUP, EGVP, ePerso und XML – Die schöne neue (digitale) Welt der GmbH-Gründung. *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*. 2015, s. 81-86.

GERNER-BEUERLE, Carsten; SCHILLIG, Michael. The mysteries of freedom of establishment. *International & comparative law quarterly*. 2010, č. 2, s. 303-323. ISSN 0020-5893.

GILDEA, Andrea J. Überseering: A European company passport. *Brooklyn Journal of International Law*. 2004. 2005, roč. 30, s. 257 - 292.

CHOBOLA, Tomáš. Svoboda usazování společností v právu ES: Existují ještě bariéry pohybu společností přes hranice členských států?. *EMP*. 2004, č. 7-8, s. 3-10. ISSN 1210-3977.

KINDLER, Peter. Der reale Niederlassungsbegriff nach dem VALE-Urteil des EuGH. *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2012, s. 888-893.

KINDLER, Peter. Niederlassungsfreiheit für Scheinauslandsgesellschaften? - Die „Centros“-Entscheidung des EuGH und das internationale Privatrecht. *Neue Juristische Wochenschrift*. 1999, s. 1993-2000.

KUČERA, Zdeněk. *Obchodní společnosti v návrhu zákona o mezinárodním právu soukromém*. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností : ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 131-138. ISBN 978-80-7400-262-5.

MARYCHURCH, Judith. Societas Europaea: harmonization or Proliferation of Corporations Law in the European Union?. *Australian International Law Journal*. 2002, s. 80-105. Dostupné z [<http://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1025&context=lawpapers>].

OECHSLER, Jürgen. Der praktische Weg zur Societas Europea (SE) - Gestaltungsspielraum und Typenzwang. *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*. 2005, č. 17, s. 692-702.

PAUKNEROVÁ, Monika. K pojmu uznání zahraničních právnických osob. *Právník*. 1997, č. 10-11, s. 843-862.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Obchodní společnosti ve světle práva Evropské unie*. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČERNÁ Stanislava; ČECH Petr. *Poceta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností: ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C.H. Beck, 2012. S. 197-210. ISBN 9788074002625.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Sídlo společnosti a jeho přemístění*. In: TICHÝ, Luboš. *Vývoj práva obchodních společností: (vybrané otázky v česko-německé perspektivě) = Entwicklung des Rechts der Handelsgesellschaften : (ausgewählte Fragen aus der deutsch-tschechischen Perspektive) : [sborník příspěvků symposia konaného 27. dubna 2001 v budově PFUK]*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2002, s 50 - 59. ISBN 80-85889-46-3.

PAUKNEROVÁ, Monika. Státní příslušnost právnických osob. *Právník*. 1997, č. 6, s. 457-475.

PETRONELLA, Vittoria. The Cross-Border Transfer of the Seat after Cartesio and the Non-Portable Nationality of the Company. *European Business Law Review*. 2010, roč. 21, č. 2, s. 245-265. ISSN 0959-6941.

ROTH, Günter. Gründungstheorie: Ist der Damm gebrochen?. *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 1999, 21, s 861-867.

ROTHER, Nicole. Freedom of establishment of legal persons within the European Union: An analysis of the European Court of Justice decision in the Überseering case. *American University Law Review*. 2004, roč. 53, č. 5, s. 1103 - 1141.

SCHWANDER, Ivo. *Internationales Privatrecht (IPR) und Internationales Zivilprozessrecht (IZPR) des Konzernrechts*. In: KUNZ, Peter V. *Entwicklungen im Gesellschaftsrecht VIII*. Bern : Stämpfli Verlag AG, 2013, s. 79-105. ISBN 978-3-7272-8871-5.

SIMAN, Ariel. Why incorporate in Delaware: race to the top, race to the bottom or race to the tax haven?. *Novità fiscali*. 2014, č. 7-8, s. 34-37. Dostupné např. z [http://www.supsi.ch/fisco/dms/fisco/docs/publicazioni/2014/NovitaFiscali_7-8-2014.pdf].

STAVINHOVÁ, Petra. Svoboda usazování společností. *Právní rádce*. 2006, č. 9, s. 22-30.

VALK, Olivier. C-210/06 *Cartesio* - Increasing corporate mobility through outbound establishment. *Utrecht Law Review*. 2010, roč. 6, č. 1, s. 151-167.

VERSE, Dirk; WIERSCH, Rachid. Die Entwicklung des europäischen Gesellschaftsrechts im Jahr 2013. *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*. 2014, č. 10, s. 375-383.

WEIDMANN, Markus. Immigration von Kapitalgesellschaften in die Schweiz. *IFF Forum für Steuerrecht*. 2010, č. 1, s. 3-28.

Elektronické zdroje

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupná např. z [http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf].

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 91/2012 Sb. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupná např. z webových stránek Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve sněmovním tisku č. 364 [http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71128&pdf=1].

Důvodová zpráva k zákonu č. 355/2011 Sb, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupná např. z webových stránek Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ve sněmovním tisku č. 365 [http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=71132&pdf=1].

Stanovisko generálního advokáta Poiara Madura ze dne 22. května 2008 k případu C-210/06 *Cartesio oktató v Szolgáltató bt.*, ECLI:EU:C:2008:294. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=67750&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=560619].

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the promotion of

co-operative societies in Europe. COM/2004/0018 final. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [\[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0018&from=CS\]](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0018&from=CS).

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem COM/2014/0212 final - 2014/0120 (COD). [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [\[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014PC0212&from=CS\]](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014PC0212&from=CS).

Evropská Komise. Tisková zpráva: Program REFIT: Účelnost v zájmu růstu: Komise činí další ambiciózní kroky k usnadnění práva EU. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [\[http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-891_cs.htm\]](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-891_cs.htm).

Gemeinsame Stellungnahme zum Vorschlag für eine Richtlinie über Gesellschaften mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter, COM(2014) 212 final. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [\[http://www.dihk.de/themenfelder/recht-steuern/eu-internationales-recht/recht-der-europaeischen-union/dihk-positionen-zu-eu-gesetzesvorhaben/stellungnahme-verbaende-sup/at_download/file?mdate=1412850351094\]](http://www.dihk.de/themenfelder/recht-steuern/eu-internationales-recht/recht-der-europaeischen-union/dihk-positionen-zu-eu-gesetzesvorhaben/stellungnahme-verbaende-sup/at_download/file?mdate=1412850351094).

Vorschlag einer Richtlinie über Gesellschaften mit beschränkter Haftung mit einem einzigen Gesellschafter vom 9.4.2014, COM(2014) 212 final. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [\[http://www.dstv.de/interessenvertretung/europa/stellungnahmen-europa/e-01-15-sup\]](http://www.dstv.de/interessenvertretung/europa/stellungnahmen-europa/e-01-15-sup).

Report of the High Level Group of Company Law Experts on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe. [online]. 4. listopadu 2002 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [\[http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf\]](http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/report_en.pdf).

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Modernising Company Law and Enhancing Corporate Governance in the European Union - A Plan to Move Forward. COM/2003/0284[online]. 21. květen 2003 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [\[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52003DC0284\]](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52003DC0284).

European Commission: SPEECH/07/592. [online]. Speech by Commissioner McCreevy at the European Parliament's Legal Affairs Committee. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-07-592_en.htm].

Konzultace Generálního ředitelství pro vnitřní trh týkající se přeshraničního přemístění zapsaného sídla společnosti: konzultace GŘ MARKT. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/docs/consultation-document_cs.pdf].

Feedback statement. Summary of responses to the public consultation on Cross-border transfers of registered offices of companies. [online]. září 2013 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/seat-transfer/docs/summary-of-responses_en.pdf].

Feedback statement. Summary of responses to the public consultation on the future of european company law [online]. červenec 2012 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2012/companylaw/feedback_statement_en.pdf].

POKORNÝ, Miroslav; CHADIMOVÁ, Helena. Přeshraniční přemístění sídla společnosti dle novely zákona o přeměnách. In: www.epravo.cz [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www.epravo.cz/top/clanky/preshranicni-premisteni-sidla-spolecnosti-dle-novely-zakona-o-premenach-85578.html].

Závěrečná zpráva z konference „Societas Unius Personae (SUP): What’s in it for SMEs?“ pořádané 25. února 2015 v Bruselu Sdružením malých a středních podnikatelů (UEAPME), Asociací certifikovaných účetních (ACCA) a BUSINESSEUROPE. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [http://www3.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/disc/news/SUP%20%20report%20summary.pdf].

ZILINSKY, Marek. VALE: A Never Ending Story on Free Movement of Companies within the EU Finally Ended?. In: www.europeanlawblog.eu [online]. 19. červenec 2012 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z [http://europeanlawblog.eu/?p=717].

Zpráva České agentury na podporu obchodu Czechtrade za rok 2001. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z [https://www.businessinfo.cz/app/content/files/zpravodajstvi-pro-export/zahranicni_obchod_2011.pdf].

Právní předpisy

Zákon č. 101/1963 Sb., o právních vztazích v mezinárodním obchodním styku (zákoník mezinárodního obchodu).

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení.

Zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti.

Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Dohoda o Evropském hospodářském prostoru.

Haagská úmluva o uznání právní subjektivity zahraničních společností, sdružení osob a nadací.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. července 1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS).

Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (SE).

Směrnice Rady č. 2001/86/ES ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003 o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE).

Směrnice Rady č. 2003/72/ES ze dne 22. července 2003, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem.

Švýcarský spolkový zákon ze dne 18. prosince 1987, o mezinárodním právu soukromém (SR 291 Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht).

Judikatura

Soudní dvůr Evropské unie:

Rozsudek SDEU ze dne 27. září 1988 ve věci C-81/87 *The Queen v H.M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust PLC*; ECLI:EU:C:1988:456.

Rozsudek SDEU ze dne 9. března 1999 ve věci C-212/97 *Centros Ltd v Erhvervs-og Selskabsstyrelsen*; ECLI:EU:C:1999:126.

Rozsudek SDEU ze dne 5. listopadu 2002 ve věci C-208/00 *Überseering BV v Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)*; ECLI:EU:C:2002:632.

Rozsudek SDEU ze dne 30. září 2003 ve věci C-167/01 *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd*; ECLI:EU:C:2003:512.

Rozsudek SDEU ze dne 13. prosince 2005 ve věci C-411/03 *SEVIC Systems AG*, ECLI:EU:C:2005:762.

Rozsudek SDEU ze dne 12. července 2012 ve věci C-378/10 *VALE Építési Kft.*,
ECLI:EU:C:2012:440.

Švýcarský nejvyšší soud (Bundesgerichtshof):

Rozhodnutí švýcarského nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1991, sp. zn. BGE 117 II 494.

Německý nejvyšší soud (Bundesgerichtshof):

Rozhodnutí německého nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 2003, sp. zn. VIII ZR 155/02.

Rozsudek německého nejvyššího soudu ze dne 27. října 2008, sp. zn. II ZR 158/06.

Společnosti v mezinárodním právu soukromém

Abstrakt

Cílem této mé diplomové práce je analýza právní úpravy společností v mezinárodním právu soukromém se zvláštním zaměřením na možnosti přeshraničního pohybu společností. V dnešním globalizovaném světě ovlivňuje přeshraniční mobilita společností jak ekonomiku států, tak životy zaměstnanců, věřitelů a třetích osob. Mobilita společností je proto předmětem státní regulace. Kolizní normy států upravující osobní statut společností vycházejí ze dvou základních teorií, a sice inkorporační teorie a teorie sídla. Tyto dva přístupy jsou v mnoha aspektech protichůdné.

Práce sestává z úvodu, pěti kapitol a závěru. V první kapitole je představena a vymezena základní terminologie používaná v práci, a sice pojmy společnost a mezinárodní právo soukromé.

Ve druhé kapitole je vysvětlen pojem osobní statutu společnosti a analyzovány inkorporační teorie, teorie sídla a teorie překrývání. Kapitola se také zabývá přeshraničním přemístěním sídla.

Třetí kapitola pojednává o české úpravě osobního statutu společnosti. Po přiblížení vývoje úpravy na našem území je pozornost zaměřena na české pojetí inkorporační teorie, význam sídla v českém právu a dále na českou úpravu přeshraniční změny sídla.

Čtvrtá kapitola zkoumá téma z evropské perspektivy. Je zde zkoumáno primární právo a svoboda usazování, popsán vývoj relevantní judikatury a evropská legislativa zaměřená na usnadnění přeshraničního pohybu společností.

V páté kapitole pozornost zaměřena na švýcarskou úpravu práva společností. Je zkoumáno švýcarské pojetí inkorporační teorie. Kapitola také popisuje právní vztahy mezi Švýcarskem a EU a následně jsou zde porovnány rozdíly mezi švýcarsko-českou a švýcarsko-německou kolizní úpravou.

Závěr obsahuje shrnutí hlavních bodů a zhodnocení možnosti přeshraniční mobility společností. Zatímco tendence EU zajistit volný pohyb společností vyústila v řadu legislativních aktů, konflikt mezi inkorporační teorií a teorií sídla zůstává mimo rámec evropského práva výzvou.

Companies in private international law

Abstract

The purpose of my thesis is to analyze the regulation of companies in private international law with the focus on the possibilities of cross-border movement of companies. In today's globalized society, the mobility of companies affects both economy of the state and lives of the employees, creditors and other parties. It is therefore subject to regulation. State's conflict of laws rules are based on two main methods to determine the status of the company, i.e. the incorporation doctrine and the real seat doctrine. These two doctrines are clashing in many aspects.

The thesis is composed of an introduction, followed by five chapters, and a summary. Chapter One is introductory and defines basic terminology used in the thesis: the terms company and private international law.

The second chapter explains the concept of status of a company and analyses the incorporation theory, the theory of real seat and the theory of super-addition. It also deals with the cross-border transfer of seat.

Chapter Three examines Czech legislation regarding the personal status of a company. It explains the historical background and recent Czech concept of the incorporation theory, addresses the issue of seat in Czech law and investigates the regulation of cross-border transfer of seat.

The fourth chapter deals with the topic from the European perspective. It investigates the primary law and the freedom of settlement, outlines the relevant case law and addresses the European legislation aimed at easing the cross-border mobility of companies.

Chapter Five deals with the Swiss regulation of company law. Swiss concept of incorporation theory is examined. It also describes the legal relations between Switzerland and EU and compares the differences in Swiss-Czech and Swiss-German conflict of law rules.

The Conclusion summarizes the acquired knowledge and evaluates the possibilities of cross-border mobility of companies. Whereas the tendency of EU to ensure the free movement of companies has resulted in numerous legislation, the conflict between the main two doctrines still remains an issue outside EU law and is a challenge for the future.

Společnosti v mezinárodním právu soukromém

Companies in private international law

Klíčová slova

Společnost, mezinárodní právo soukromé, inkorporační teorie, teorie sídla, přeshraniční změna sídla

Key words

Company, private international law, incorporation theory, theory of real seat, cross-border transfer of seat